

Proef ingediend met het oog op het behalen van de graad van
Master of Science in de Politieke wetenschappen

Democratische terugval of stabilisering?

De rol van de democratedatasets.

Hakan SÖNMEZ

0540948

Academiejaar 2018-2019

Promotor: Didier CALUWAERTS

Jury: Bruno COPPIETERS, Louise HOON

Sociale Wetenschappen & Solvay Business School

Abstract

Recent literature in democratization studies suggests that democracy as an idea and as a political system is under pressure all over the world. There is a great deal of disagreement about the nature and extent of the alleged democratic backsliding. One of the research avenues that isn't explored so far is that the different interpretations may arise from the different conceptualizations of democracy that are used by the global democracy indices (i.e., Freedom House, Polity IV, Varieties of Democracy, and The Economist Intelligence Unit). The central question, therefore, is to what extent the contradictory findings about the alleged democratic backsliding are artifacts of the democracy indices being used? The comparison of these data sets founded that the conceptualization, coding and aggregation rules in the democracy indices are not always applied perfectly. Yet, the assessments of democracy do not differ much, and the indices give a clear picture of reality. This study shows also that there is only a consensus on a first reverse wave on the eve of World War II, where a reverse wave is defined as "the time period during which the number of countries undergoing democratization declines while at the same time autocratization affects more and more countries" (Lührmann & Lindberg 2019, p. 8). The second or third reverse waves cannot be distinguished, so that we can also speak about 'periods of stabilization'. Moreover, there are more optimistic studies written in the last 20 years in this research field than pessimistic studies. However, there is no momentum for further democratization in the near future.

Abstract

De recente literatuur in democratiseringsstudies doet uitschijnen dat de democratie als idee en als politiek systeem over de hele wereld onder druk staat. Er bestaat een grote verdeeldheid over de aard en de mate van de vermeende democratische terugval. Een van de onderzoekspistes die tot nu toe te weinig werd bewandeld, is dat de verschillende interpretaties mogelijkwijs voortkomen uit de verschillende conceptualisaties van democratie die door de globale democratedatasets (i.e. Freedom House, Polity IV, Varieties of Democracy, en The Economist Intelligence Unit) worden gehanteerd. De vraag dringt zich dan ook op in welke mate zijn de tegenstrijdige bevindingen over de vermeende democratische terugval artefacten van de democratedatasets die gebruikt worden? Bij de vergelijking van deze datasets heeft deze studie ondervonden dat de conceptualisatie-, coderings- en aggregatieregels in de democratedatasets niet altijd perfect worden toegepast. Toch wijken de beoordelingen van democratie niet veel af, en geven deze datasets een keurig beeld van de realiteit. Deze studie toont daarnaast aan dat er alleen maar een consensus bestaat over een eerste omgekeerde democratiseringsgolf in de vooravond van de Tweede Wereldoorlog, waarbij een omgekeerde golf wordt gedefinieerd als "de tijdsperiode waarin het aantal landen dat democratisering ondergaat – afneemt, terwijl de autocratisering meer en meer landen treft" (Lührmann & Lindberg 2019, p. 8). De tweede of derde omgekeerde golven kunnen echter niet worden onderscheiden, waardoor we ook kunnen spreken over 'periodes van stabilisering'. Meer nog: er zijn meer optimistische studies geschreven in de afgelopen 20 jaar in dit onderzoeksveld dan pessimistische studies. Toch is er geen momentum ontstaan voor verdere democratisering in de nabije toekomst.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING	4
2 KORTE GESCHIEDENIS VAN DEMOCRATIE	6
3 THEORIE VAN DEMOCRATISCHE TERUGVAL	10
3.1 DEMOCRATISCH VERVAL	11
3.2 DEMOCRATISCHE REGRESSIE	12
4 METHODOLOGIE	13
4.1 SELECTIE VAN DEMOCRATIEDATASETS	13
4.2 SELECTIE VAN DEMOCRATIECATEGORIEËN	13
4.3 ANALYSES	14
5 CONCEPTUALISERING VAN DEMOCRATIE	14
5.1 DEMOCRATIE-DATASETS	15
5.1.1 <i>Freedom House</i>	15
5.1.2 <i>Polity IV</i>	17
5.1.3 <i>Varieties of Democracy (V-Dem)</i>	18
5.1.4 <i>Economist Intelligence Unit (EIU)</i>	19
6 REPERCUSSIES VAN DATASETS OP DE BEOORDELING VAN DEMOCRATIE	21
6.1 DEMOCRATISERINGSEPIDODES	22
6.2 OPTIMISTISCHE STUDIES	25
6.3 PESSIMISTISCHE STUDIE	29
7 DISCUSSIE	32
8 CONCLUSIE	34

1 Inleiding

Tijdens de *'third wave of democratization'* (Huntington 1991) werd de onderzoeksagenda sterk gedomineerd door het onderzoek naar het democratiseringsproces van politieke regimes. Een van de belangrijkste bevindingen van dit onderzoeksveld is dat het aantal democratieën wereldwijd – voornamelijk na de val van de Sovjet-Unie – enorm is toegenomen. Tijdens deze hoogconjunctuur van democratisering – en het vaak blinde optimisme dat ermee gepaard gaat – is er doorgaans weinig aandacht besteed aan de autocratiseringsprocessen, i.e. processen van democratische terugval (Erdmann 2011).

Sinds het begin van de jaren 2000 zien we echter een opmars van het onderzoek naar de autocratiseringsprocessen. De reden hiervoor is dat we een kantelpunt zien in de evolutie van de kwaliteit van de democratie, zowel in nieuw gevormde democratieën als in gevestigde democratieën (zie data uit Freedom House 2019; Coppedge et al. 2019; Marshall et al. 2016; Economist Intelligence Unit 2019). Er werden recent ook talrijke werken gepubliceerd met titels als *'How Democracies Die'* (Levitsky & Ziblatt 2018), *'Is Democracy in Decline?'* (Plattner 2016), *'The People vs. Democracy'* (Haynes 2018), *'Authoritarianism Goes Global'* (Diamond, Plattner & Walker 2016).

Hoewel deze ronkende titels doen uitschijnen dat de democratie als idee en als politiek systeem over de hele wereld onder druk staat, bestaat er geen consensus in de literatuur over de aard en de mate van deze verschuiving. De discussies – die een antwoord zochten op deze verschuiving – zijn overigens uitgemond in een onverpoosd debat. Aan de ene kant zijn er politicologen die aplomb stellen dat er een stabilisering aan de gang is. Onder meer Steven Levitsky en Lucan Way (2015) zien helemaal geen tekenen van een democratische terugval, en Philippe C. Schmitter (2015) beweert dat de evidentie over de recente 'democratiecrisis' berust op selectieve inferenties uit kwalitatieve casestudies. De artikels die verschenen in *'Authoritarianism Goes Global'* zijn trouwens bekritiseerd geweest omdat ze niet meer strookten met de realiteit. Fisher (2018) rubriceerde slechts na twee jaar deze artikels als 'verouderd' en 'anachronistisch'. Aan de andere kant zijn er politicologen die vaststellen dat de democratie effectief aan een terugval bezig is. Auteurs als Valeriya Mechkova, Anna Lührmann en Staffan I. Lindberg (2017) zijn vertegenwoordigers van deze strekking. Bovendien ziet Thomas Carothers (2004) een grote rol weggelegd voor de VS om democratie te promoten omdat er in verschillende autoritaire landen nog steeds een onvoldoende steun is voor het democratisch credo.

De vraag dringt zich dan ook op welke van de twee strekkingen de sterkste kaarten kan voorleggen, en hoe het komt dat de onenigheid tussen het 'pessimistische' en het 'optimistische' kamp blijft bestaan. Een van de onderzoekspistes die tot nu toe te weinig werd bewandeld, is dat de verschillende interpretaties mogelijkwijs voortkomen uit de verschillende conceptualisaties van democratie die door de globale democratiedatasets

worden gehanteerd. Een klein verschil in de conceptualisatie van wat een democratie hoort te zijn, kan grote variaties met zich meebrengen voor het in kaart brengen van het democratiseringsproces.

De eerste pogingen om democratie te conceptualiseren kwamen door pioniers als Lerner (1958), Lipset (1959), Coleman (1960), Cutright (1963), en Banks en Textor (1963); vervolgens hebben auteurs als Dahl (1971), Banks (1971), en Gastil (1978) deze conceptualiseringen verder ontwikkeld (Inkeles 2006). Een nazicht in de literatuur maakt al snel duidelijk dat het meten van democratie niet altijd even duidelijk wordt gedaan. De grootste onduidelijkheid komt voort uit het probleem dat er geen consensus bestaat in de academische wereld over hoe de democratie empirisch gemeet moet worden. In veel gevallen wordt er zelfs geen theoretische definitie gegeven van democratie en meteen overgestapt naar de operationalisering.

Daarenboven is de term democratie een van de meest omstreden termen in de politieke wetenschappen. Kort na het midden van de vorige eeuw vonden bijvoorbeeld de Noorse filosoof Arne Næss en zijn coauteurs maar liefst 311 verschillende definities van democratie (Næss et al. 1956). Het is dan ook klaarblijkelijk dat er voorgoed onenigheid zal bestaan over de correcte definitie van democratie. Maar vooraleer onderzoekers de democratie empirisch definiëren, dienen ze wel duidelijk te maken op welke manier ze de democratie theoretisch definiëren.

Een ander probleem is dat het coderingsproces niet expliciet wordt vermeld door de analisten van de datasets. Munck en Verkuilen (2002) ondervonden dat de datasets een tamelijk ongesofisticeerde benadering gebruiken voor de selectie van het meetniveau, en geen stappen ondernemen om de repliceerbaarheid te garanderen. Daarenboven kunnen soms de aggregaties van de democratedatasets gebrekkigheden vertonen. In de jaren '90 waren er enkele studies die hoge correlatie vonden tussen verschillende democratedatasets (Arat 1991; Coppedge & Reinicke 1990), maar het statistisch onderzoek van Munck en Verkuilen (2002) heeft ontdekt dat er enkele problematische gevallen waren bij de validiteit van de metingen. Recentere studies bevestigen deze bevinding ook. Pemstein et al. (2010) en Högström (2013) hebben aangetoond dat de metingen van verschillende datasets grote discrepanties vertonen over de beoordeling van het niveau van democratie voor ettelijke landen, hoewel de datasets statistisch gezien hoge correlaties hebben met mekaar.

Een recent onderzoek van Elff en Ziaja (2018) vormt een belangrijke inspiratiebron voor ons onderzoek, want deze onderzoekers vergeleken net dezelfde vier datasets die wij vooropgesteld hebben voor deze masterproef, waaronder Freedom House, Polity IV, Varieties of Democracies (V-Dem), en Economist Intelligence Unit (EIU). De studie van Elff en Ziaja (2018) analyseerde namelijk de factoren van 23 democratie-indicatoren met behulp van multivariate statistische technieken. Hoewel deze onderzoekers geen antwoord

bieden op de vraag of de afwijkende methode-factoren in de verschillende democratiedatasets een bias vormen in de cases, geven ze wel interessante informatie en *best practices* om de globale democratiedatasets te vergelijken.

Met deze masterproef willen we meer klaarheid scheppen in deze problematiek om enerzijds onze kennisbasis te vergroten en anderzijds de tegenstrijdige beoordelingen in de literatuur beter te begrijpen. De onderzoeksvragen van deze masterproef luiden dan ook als volgt: *In welke mate zijn de tegenstrijdige bevindingen over de vermeende democratische terugval artefacten van de democratiedatasets die gebruikt worden? Of anders gesteld: hoezeer is onderzoek naar democratische terugval gestuurd door data?*

Hierna gaan we respectievelijk in op de geschiedenis van democratische regimes in premoderne tijden, renaissance, en moderne tijden. We zullen de vraag behandelen hoe de politieke regimes geëvolueerd zijn naar hedendaagse democratieën en wat er eigenlijk bedoeld wordt met de term democratie. Daarna bespreken we de methodologie van ons onderzoek. Het derde deel bestaat uit de empirische analyses naar de conceptualisatie van democratie door de vier democratiedatasets, en de implicaties van deze conceptualisering op de democratiseringsstudies. Tot slot concluderen we onze bevindingen en geven we interessante inzichten mee voor toekomstige studies.

2 Korte geschiedenis van democratie

Zoals bij velen bekend maakte Aristoteles (1988 [ca. 320 v.C.]) een typologie van verschillende regeringsvormen. Aristoteles zag de *'dēmokratīā'* niet als de meest ideale regeringsvorm omdat de burgers zich snel zouden laten manipuleren omwille van allerlei demagogen en hun eigen belang zouden dienen. Toch was de democratie superieur aan tirannie en oligarchie omdat de democratie, integendeel tot de twee andere regimes, niet door slechte mannen bestuurd werd. De timocratie was wel een van de goede regeringsvormen omdat de besluitvorming gebaseerd zou zijn op dialoog, en de besluiten door een groot aantal burgers zouden genomen worden (Deschouwer & Hooghe, 2011, p. 53).

Tabel 1: Regimeclassificaties van Aristoteles

Constitutionele types	Afwijkende vormen
Monarchie (beste)	Tirannie (slechtste)
Aristocratie (tweede)	Oligarchie (vijfde)
Timocratie (derde)	Democratie (vierde)

Bron: Aristoteles (2009 [ca. 320 v.C.])

Over de mate van democratie in de Atheense polis is er echter ook een verdeeldheid in de literatuur. De Japanse filosoof Kojin Karatani (2017) geeft aan dat het politieke systeem in

Ionië meer op gelijkheid gebaseerd was dan in Athene. De Ioniërs hebben volgens de Japanse filosoof hun tribale en vaste klasse-identiteiten ontbonden en een 'isocratie' (een soort van verbondsgemeenschap) gecreëerd.

Later is er een andere vorm van representatief politiek systeem opgedoken in de Romeinse Republiek, zoals de naam al zegt: de '*rēspūblica*'. In de Romeinse Republiek stond het juridisch stelsel centraal. Het Romeins rechtssysteem is een belangrijke rechtshistorische bron geweest in continentaal Europa. De hedendaagse moderne democratieën zijn overigens meer geïnspireerd door het Romeinse model van bestuur dan het Griekse model.

De term democratie is nadien voor een lange periode uit de Europese literatuur verdwenen. Ian Morris (2010, p. 452) schetst de 'wedergeboorte' van democratie als volgt:

De 17de eeuw was een koninklijke nachtmerrie. Anti-absolutistische rebellen verlamde Frankrijk, en in Engeland ging het parlement in oorlog met zijn opdringerige koning maar sneed later zijn keel door. Dat liet de geest uit fles komen: als een goddelijke koning geëxecuteerd kon worden, wat is er dan niet mogelijk? Misschien wel de eerste keer sinds het oude Athene, borrelden ideeën rond democratie op.

Alhoewel het democratische regime¹ voor de denkers van de renaissance nogal een esoterisch begrip was en een archaïsche invulling kreeg, onder andere door Furetière's (1690) '*Dictionnaire universel*': "Een regeringsvorm waarin de mensen alle autoriteit in handen hebben. De democratie floreerde alleen in de Romeinse Republiek en Athene." De democratische bestuursvorm werd zelfs *en masse* bekritiseerd door de 18de-eeuwse filosofen. Voor Charles de Montesquieu (1748 [1748]) was de democratie onstabiel en kon gemakkelijk neiging hebben tot corruptie en ochlocratie (Rosanvallon 2009). Lefebvre de Beauvray (1770 [1770]) gaf evenzeer een zwartgallige voorstelling van de democratie: "Democratische regimes zijn dichterbij anarchie, dan monarchieën dichterbij despotisme" (Rosanvallon 2009).

In Frankrijk heeft het zelfs tot 1848 geduurd alvorens het woord democratie *mainstream* werd in het politieke discours (Rosanvallon 2009). Alexis de Tocqueville (1835 [1835]) zegt in zijn '*De la démocratie en Amérique*' dat de "democratie een manier is om in de samenleving te zijn" waarmee hij een sociologische invulling geeft aan het woord (Rosanvallon 2009). De grote denkers van de renaissance hebben de democratie nooit geassocieerd met moderne samenleving. Democratie bleef een pejoratieve term, evenals in de Verenigde Staten waar John Adams zijn politieke vijanden aanviel door hen 'democraten' en 'Jakobijnen' te noemen (Rosanvallon 2009). Pas na de naamsverandering

¹ Archeoloog en historicus Ian Morris - die onderzoeken heeft gevoerd naar het origine van Griekse stadstaten en gedoed over de Westerse beschaving - schrijft in zijn boek '*Why the West Rules - for Now*' dat we niet simpelweg kunnen suggereren dat de Griekse cultuur uniek was en ten grondslag ligt aan de democratische en vrije Westerse cultuur (Morris, 2010).

van de Republikeinen naar 'Democratic Party' in 1828 kreeg de term democratie een zachtere connotatie (de Federalisten hebben dan later in 1856 de 'Republican Party' gevormd) (Rosanvallon 2009).

De Oostenrijkse politiek econoom Joseph Schumpeter (1992 [1942]) herdefinieerde de democratie als volgt: "De democratische methode is die institutionele regeling om tot politieke beslissingen te komen waarin individuen de macht krijgen om te beslissen door middel van een concurrentiële strijd om de stem van het volk." Deze definitie die de democratie reduceert tot het electorale proces, werd canoniek in de naoorlogse Amerikaanse politieke wetenschap (Scheuerman 1999). Andere auteurs beweren dat Schumpeter erg beïnvloed was door de eliteschool, vertegenwoordigd door denkers als Nietzsche, Pareto, Marx, Mosca, Michels en LeBon, en daardoor een elitaristisch concept heeft ontworpen voor de democratie (Medearis 2001; Mackie 2009). Deze vorm komt heden ten dage overeen met 'gedeeltelijk vrije landen' van Freedom House, 'anocratieën'² van Polity IV, 'electorale autocratieën' van V-Dem of 'hybride regimes'³ van EIU.

Mede als reactie op de erg reductionistische benadering van Schumpeter, bedachten Robert A. Dahl en Charles Lindblom (1953) het concept polyarchie dat later verder ontwikkeld is door Dahl (1971). Dit concept heeft een grote invloed gehad op de empirische democratiseringsstudies. Polyarchie wordt gedefinieerd als het geheel van institutionele regelingen dat openbare oppositie toestaat en de strijd om deel te nemen aan de politiek mogelijk maakt (Coppedge & Reinicke 1990). Een polyarchie voldoet volgens Dahl aan de volgende voorwaarden: 1) controle over het politieke beleid is in de handen van verkozen mandatarissen; 2) verkiezingen verlopen vrij en eerlijk; 3) algemeen stemrecht voor volwassenen; 4) volwassenen hebben het recht om zich kandidaat te stellen; 5) burgers genieten van een vrijheid van meningsuiting; 6) burgers hebben een vrije toegang tot informatie die niet door de regering gecontroleerd wordt; en 7) burgers zijn vrij om zich te verenigen in interessegroepen en politieke partijen (Deschouwer & Hooghe 2011). In tegenstelling tot Schumpeter – die democratie gelijkstelde met electorale competitie – beschouwde het polyarchie-concept ook de meer substantiële dimensie van rechten en vrijheden als essentieel voor democratie.

Het concept polyarchie is niet ontwikkeld om de term democratie te vervangen maar eerder om de misvattingen onder politicologen te vermijden die soms een heel brede groep van politieke regimes classificeerden als 'democratie'. Er zijn tevens gradaties in polyarchie die variëren van volledige polyarchie tot afwezigheid van polyarchie (Coppedge & Reinicke

² Hoewel de Britten en Duitsers de term 'anocratie' wel gebruiken, is het nog niet opgenomen in Nederlandstalige woordenboeken. Deze term is een synoniem voor 'hybride regime'.

³ Een hybride regime wordt beschouwd als een regimetype dat zich bevindt tussen democratie en autocratie en niet een subtype is van een van de andere regimetypes (Morlino 2009, p. 276).

1990). Het V-Demproject is de eerste belangrijke inspanning om alle variabelen van polyarchie te meten. De polyarchie komt overeen met de 'electorale democratieën' in de dataset van V-Dem.

De electorale democratie heeft dus kenmerken als periodieke, vrije en competitieve verkiezingen van volksvertegenwoordigers, universeel stemrecht voor volwassenen, vrije toegang tot informatie, vrijheid van vereniging en meningsuiting. De liberale democratie kent daarnaast nog een aantal constitutionele kenmerken zoals de rechtsstaat die de respect voor de burgerlijke vrijheden waarborgt, juridische beperkingen legt voor de uitvoerende macht, en wetgevend toezicht houdt op de uitvoerende macht (Mechkova et al. 2017). Zakaria (1997, p. 43) waarschuwt dat een democratie zonder constitutioneel liberalisme gevaarlijk is, en daarmee de kans vergroot op erosie van vrijheid, machtsmisbruik, etnische verdeeldheid en zelfs oorlog.

Liberale democratieën zijn, met andere woorden, democratieën waarin de individuele rechten voorop staan en de juridische mechanismen de burger beschermen van allerlei inbreuken op de persoonlijke levenssfeer. Men zou kunnen stellen dat de Helleense vrijheidsidealen en Romeinse rechtstaatsidealen floreren in een liberale democratie (Illing 2017). Illiberale democratieën⁴ zijn daarentegen democratieën waar de electorale aspecten worden verwerklijkt maar waar er onregelmatigheden zijn op vlak van individuele rechten en vrijheden (Zakaria 1997).

De liberale democratie wordt vaak verward met polyarchie, terwijl dat helemaal niet de bedoeling was van Dahl. Hoewel de *trias politica* reeds gekend werd sinds Charles de Montesquieu (1733 [1748]), en de constitutionele dimensie als een zeer belangrijke component van een democratische rechtsstaat werd gezien sinds Alexis de Tocqueville (1835 [1835]), zijn deze attributen niet verwerkt in het concept van polyarchie door Dahl. De categorie van liberale democratie is dus ontstaan uit noodzaak.

In deze masterproef spreken we van een democratie als een politiek regime electoraal (polyarchie) of liberaal is. De Schumpeteriaanse minimalistische democratieën zien we niet als democratieën maar eerder als 'electorale autocratieën' of 'hybride regimes' omdat een moderne democratie niet enkel het electorale aspect moet valoriseren, maar ook de fundamentele burgerrechten en vrijheden moet waarborgen.

⁴ Fareed Zakaria (1997) heeft met de introductie van de term '*illiberalism*' het spits afgebeten voor het debat over de steeds 'toenemende illiberalisering'. Wat hij daarmee bedoelde, was dat de westerse wereld niet minder democratisch werd, maar minder liberaal. Daardoor was de westerse liberale democratie voor hem niet meer het eindpunt, zoals Fukuyama het stelde in 1989, maar slechts een van de vele uitgangspunten.

3 Theorie van democratische terugval

De consequente toepassing van meer gesofisticeerde regimecategorieën in begin jaren 2000 leidde automatisch tot een daling van het aantal democratieën in de wereld, en het tastte daarnaast het overoptimisme over het democratiseringsproces (Merkel 2010). Na de millenniumwissel is overigens de nadruk in democratiseringsstudies verlegd van democratiseringsprocessen naar autocratiseringsprocessen. Meer zelfs, de autocratiseringsstudies beleven sindsdien een renaissance. De belangrijkste reden hiervoor is dat hedendaagse autocratische regeringen competenter zijn geworden in het gebruik van moderne methoden om hun interne dissidenten het zwijgen op te leggen en verschillende technieken hebben ontwikkeld om online en offline media te manipuleren (Walker 2015), waardoor de vooruitgang van democratie wordt verhinderd en zelfs terugschroefd. Bovendien zijn zelfs de huidige liberale democratieën soms afgeleid en getroffen door hun eigen interne politieke discussies en uitdagingen (Diamond, Plattner & Walker 2016). De vraag rijst dan ook hoe we de verschillende fenomenen binnen het autocratiseringsproces moeten definiëren.

Wat we niet gaan behandelen in deze sectie is het proces van democratische consolidatie of de transitie naar een democratie, maar wel de omgekeerde evolutie. Hoewel er veel werd geschreven over de democratische terugval, zijn er weinig pogingen geweest om het te definiëren. Bermeo (2016, p. 2) definieert de democratische terugval als "door de staat geleide verzwakking of eliminatie van een van de politieke instellingen die een bestaande democratie in stand houden", en Lust en Waldner (2015, p. 3) noemen het een "verandering die een negatieve invloed heeft op competitieve verkiezingen, vrijheden en verantwoording" (Tomini & Wagemann 2017).

Tomini en Wagemann (2017) vonden de literatuur empirisch, theoretisch en methodologisch veel te gefragmenteerd, en daarom hebben ze gekozen voor een pluralistisch begrip van de democratie in een Dahlians perspectief als uitgangspunt voor de conceptualisaties van 'democratisch verval' en 'democratische regressie'. Deze auteurs beschouwen democratische terugval bijgevolg als een degradatie van twee fundamentele dimensies van democratie: 'contestatie' en 'inclusiviteit' (Tomini & Wagemann 2017, p. 7).

Het proces van autocratisering omvat dus twee aparte conceptuele fenomenen. Aan de ene kant is er het 'democratisch verval'. Hieronder verstaan we de transitie van een democratisch regime naar een niet-democratisch regime, zijnde hybride of autoritair regime. Aan de andere kant is er 'democratische regressie', wat duidt op de transitie binnen een politiek regime vanwege het verlies van kwaliteit (zie Tomini & Wagemann 2017 die voortgebouwd hebben op het werk van Erdmann 2011). Over deze begrippen is er overigens geen consensus. Er worden nog altijd termen gebruikt als '*backsliding*', '*rollback*', '*revert*', '*crisis*', '*breakdown*', '*recession*', '*erosion*', '*deficit*' of '*deconsolidation*'. Het is soms verwarrend wat politicologen exact bedoelen. Diamond (2015) geeft bijvoorbeeld aan dat

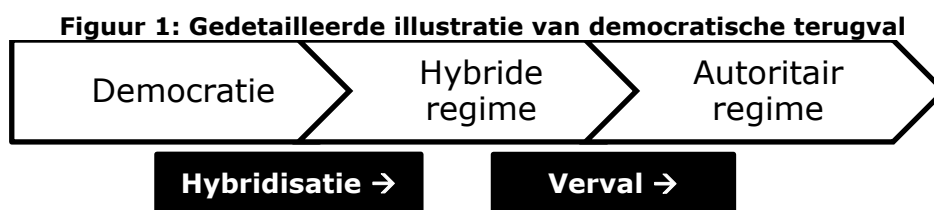
er in de afgelopen decennia een 'democratische recessie' te zien is, maar iets later schrijft hij dat we geen 'derde omgekeerde golf' meemaken. Dit soort stellingen maken het onduidelijk wat de auteurs precies bedoelen. We zullen in deze studie – tredend in de voetsporen van Tomini en Wagemann – de twee bovengenoemde begrippen gebruiken om de verschillende fenomenen duidelijk te omkaderen.

3.1 Democratisch verval

De democratische terugval werd initieel door Erdmann (2011) geconceptualiseerd. Erdmann schetste enerzijds de transitie van een democratie naar een hybride regime als 'hybridisatie', en anderzijds de transitie van een democratisch of een hybride regime naar een autoritair regime als 'democratisch verval'.

Een illustratief voorbeeld van hybridisatie is Hongarije. Hongarije werd door Freedom House tot 2018 geclassificeerd als een 'vrij land', terwijl de democratie in het land al langer onder druk was. In 2018 is de status van Hongarije aangepast naar een 'gedeeltelijk vrij land'. Desalniettemin vindt de grootste achteruitgang niet plaats in democratieën, maar in regimes die reeds autoritairder waren, zoals de Centraal-Afrikaanse Republiek, Gambia, Guinee-Bissau en Jordanië (Levitsky & Way 2015). Deze lijst kan overigens uitgebreid worden met Nicaragua en Sri Lanka die in de begin jaren 2000 teruggezakt zijn van 'hybride regimes' naar 'autoritaire regimes'.

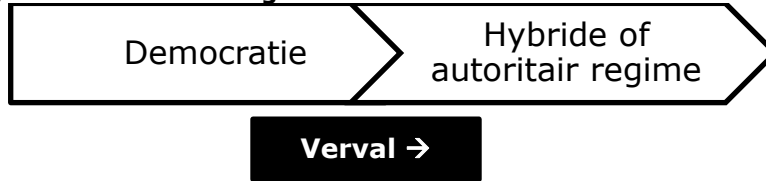
Een rechtstreeks verval van een democratisch regime naar een autoritair regime komt zeer zelden voor. Dit laatste gebeurt onder meer bij militaire interventies, *autogolpes*, inbreuk van elites, externe interventies of massamobilisaties (Lust & Waldner 2015). De studie van Erdmann (2011) heeft aangetoond dat slechts 5 van de 52 gevallen van democratisch verval rechtstreekse transitie waren van een democratisch regime naar een autoritair regime, en vier daarvan vonden plaats vóór 1989. We kunnen de twee fenomenen van Erdmann (2011) als volgt illustreren:

Er zijn twee redenen waarom de term hybridisatie niet erg populair is geworden in transitologiestudies: 1) 'hybridisatie' kan in twee richtingen worden gebruikt, zowel voor de transitie van een democratie naar een hybride regime, maar ook voor een transitie van een autocratie naar een hybride regime; en 2) 'hybride regime' is een vage term en kan daardoor voor verwarring zorgen. Tomini en Wagemann (2017) hebben om die reden de theorie vereenvoudigd door de term 'hybridisatie' weg te laten en elke vorm van

autocratische transitie een 'verval' te noemen. Dit fenomeen kunnen we als volgt illustreren:

Figuur 2: Vereenvoudigde illustratie van democratische terugval

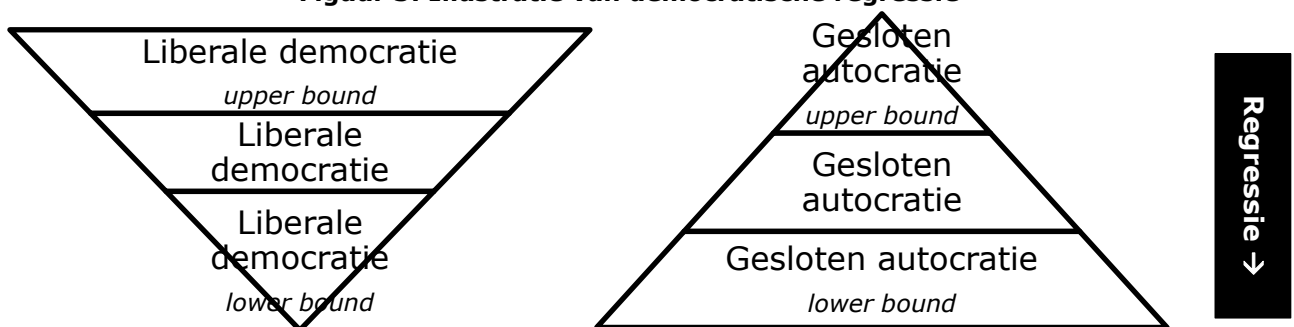
Het zorgvuldig definiëren van democratisch verval laat ons toe om de mate van dit soort transitie beter te begrijpen. Er zijn diverse politieke uitkomsten die een antidemocratische ondertoon hebben, maar dat mag niet altijd als een democratisch verval worden beschouwd (Lust & Waldner 2015). De onderdrukking van persvrijheid en de vervolging van journalisten, kunnen vroege waarschuwingssignalen zijn van de ondermijning van democratie, maar ze hebben een beperkte reikwijdte om ze als democratisch verval te beschouwen (Lust & Waldner 2015).

3.2 Democratische regressie

Het tweede conceptuele fenomeen is de 'democratische regressie' (Erdmann 2011; Tomini & Wagemann 2017). Als we spreken over een democratische regressie bedoelen we niet de transitie van een democratisch regime naar een autocratisch regime, maar wel het verlies van kwaliteit binnen eenzelfde regime.

Een welbekend voorbeeld hiervan is de Verenigde Staten. De VS had bijvoorbeeld in 2009 een Freedom House-score van 94, terwijl deze score in 2018 gezakt is naar 86. Met deze score blijft de VS een 'vrij land', maar de democratische regressie is zeer merkwaardig. De democratische regressie binnen een 'liberale democratie' of een 'gesloten autocratie' kunnen we als volgt illustreren:

Figuur 3: Illustratie van democratische regressie

Hoewel de bovenstaande termen nog geen consensus vormen in de politicologische nomenclatuur, vinden we dat de concepten van Erdmann (2011) en Tomini en Wagemann (2017) welgekozen en bevorderlijk zijn voor het onderzoeksveld van transitologiestudies. In deze masterproef spreken we van een democratische terugval ('backsliding') om de algemene teruggang van de democratie te omschrijven. Onder democratisch verval

(*breakdown*) verstaan we de transitie van een democratisch regime naar een hybride of autoritair regime. De democratische regressie (*regression*) duidt aan op de transitie binnen een politiek regime door het verlies van kwaliteit.

4 Methodologie

In deze sectie gaan we een toelichting geven over de methodes die worden gebruikt om de onderzoeksvragen van deze masterproef op de meest minutieuze manier te kunnen beantwoorden. Aangezien het bijna onmogelijk is om in een masterproef alle bestaande democratedatasets te vergelijken, gaan we ons beperken tot vier prominente datasets: Freedom House, Polity IV, V-Dem en EIU. Hieronder verantwoorden we de keuze van deze datasets.

4.1 Selectie van democratedatasets

De vier democratedatasets zijn uitgekozen op basis van drie factoren. De eerste factor is omdat we in deze studie de democratie meten in een continuüm-model, met andere woorden: op een polychotome manier. We verwerpen hierbij de dichotome categorisering van politieke regimes die als 'democratisch' of 'niet-democratisch' worden weergegeven. De tweede factor is dat de gekozen datasets grotendeels matchen met onze theoretische definitie van democratie, bijvoorbeeld de Schumpeteriaanse minimalistische democratieën worden in deze datasets niet meegeteld als democratieën. Integendeel tot de studie van Huntington (1991) willen we deze fout niet begaan want het kan een flink misleidend beeld geven over de realiteit. De derde en laatste factor is dat we de datasets hebben gekozen die in de afgelopen jaren het meest gebruikt zijn in transitologiestudies. Bijgevolg is onze studie toepasselijk in dit onderzoeksveld, en bevorderend voor toekomstige studies.

4.2 Selectie van democratiecategorieën

Een belangrijke kwestie in democratiseringsstudies is de categorisering van democratieën. Een aantal onderzoekers waaronder Huntington (1991), Alvarez et al. (1996), Przeworski et al. (1996), en Cheibub et al. (2010) zien de democratie als een dichotoom fenomeen (i.e. democratie vs. niet-democratie), terwijl anderen als Arat (1991), Bollen (1990), Hadenius (1992), en Vanhanen (1990) de democratie als een continuüm zien (i.e. meer dan twee categorieën voor verschillende regimetypes) (Högström 2013). Beide groepen hebben legitieme argumenten om hun keuze tussen een dichotomie en een continuüm te verantwoorden. Högström (2013) vindt in elk geval dat we pragmatisch kunnen omgaan met die keuze: studies die de transitie van autocratie naar democratie (en omgekeerd) onderzoeken, kunnen de dichotome categorisering gebruiken; en als het niveau van democratie wordt gebruikt als afhankelijke variabele, is het aangeraden om de continuüm-categorisering te gebruiken.

Hoe dan ook, bij het dichotoom-model gaat er veel informatie verloren omdat de nuance ontbreekt (Hadenius & Teorell 2005; Elkins 2000). Het kan zelfs een vertekend beeld geven waardoor er grote verwachtingen worden gecreëerd voor de toekomst van democratieën, zoals dat het geval was in de jaren '80 en '90. Terwijl er in een continuüm-model de variaties ondubbelzinnig kunnen worden voorgesteld omdat er een polychotome meting en een graduele schaal van democratie worden gebruikt. Om die reden zien we in deze masterproef de democratie als een continuüm en gebruiken we democratiedatasets die een trichotome categorisering (Freedom House en Polity IV) of een vier-graadsmaatstaf (V-Dem en EIU) hanteren.

4.3 Analyses

In de eerste fase geven we kritische analyse van de vier democratiedatasets. Het is belangrijk om te vermelden dat de problemen – die worden geïdentificeerd in het coderingsproces van de democratie – niet gemakkelijk opgelost kunnen worden. Het is niet mogelijk voor de democratiedatasets om van de ene dag op de andere te veranderen van methodologie omdat dat een grote impact kan hebben op de *time-series* data van de datasets. Bovendien is het meten van een abstract en betwist concept zoals democratie altijd moeilijk, en sommige problemen van conceptualisering en metingen kunnen nooit definitief worden opgelost (Coppedge et al. 2015). De bedoeling van onze kritische analyse is niet bedoeld om de democratiedatasets te delegitimeren maar wel om te ontdekken hoe het komt dat de democratedata op verschillende manieren worden geïnterpreteerd in de academische wereld. Voor deze eerste analyse gebruiken we de methodologiepapers die door de analisten van de datasets worden gepubliceerd, de artikels van politicologen die de methodefactoren van deze datasets onderzoeken, en uiteraard de datasets zelf.

In de tweede fase maken we een *review* van bestaande artikels in het onderzoeksveld van transitologiestudies die een uitgesproken optimistische of pessimistische mening hebben over de transitie van democratieën in de afgelopen 20 jaar. We gaan hiervoor een 200-tal *peer-reviewed* artikels analyseren die large-N cross-nationale analyses hebben gevoerd met een van de vier democratiedatasets. We gaan tot slot trachten te verklaren waarom de ene groep politicologen ervan overtuigd is dat de democratieën over de kling gejaagd zijn en de andere groep niet, en of de resultaten over de vermeende democratische terugval samenhangen met de gebruikte democratedataset.

5 Conceptualisering van democratie

De conceptualisering van democratie is niet altijd evident geweest. Sommige oudere studies kunnen zelfs accurater zijn dan recentere, zoals het ook wordt aangegeven door Alex Inkeles (2006): "Ironisch genoeg hebben sommige oudere studies als die van Lerner (1958) en Cutright (1963) maatstaven met meer precieze schaalverdelingen dan recentere

studies die de politieke democratie classificeren als 'aanwezig' of 'afwezig' in elk jaar (bijvoorbeeld Hewitt 1977; Muller 1988).” We vinden het belangrijk om de conceptualisatie van democratie te onderzoeken om de goede en minder goede kanten van de democratiedatasets te ontdekken, want deze datasets zijn van primair belang voor academici, politici, nationale organisaties en ngo's die stevast geld en tijd investeren om democratie over de hele wereld te bevorderen.

De democratiedatasets gebruiken niet altijd geavanceerde methoden om informatie te verzamelen. Elk datasetproject geeft een eigen invulling aan democratie en hanteert een eigen aanpak. De vier democratiedatasets die wij gaan vergelijken, zijn immers ook niet uniform samengesteld. De afgelopen jaren hebben grote datasetprojecten als Freedom House en Polity IV grote inspanningen gedaan om verbeteringen te brengen in hun methodologie, en daarnaast zijn er notabele datasetprojecten opgericht als V-Dem en EIU. Toch is er nog ruimte op vorderingen voor de datasets en daarom zullen we de datasets zeer kritisch benaderen.

5.1 Democratie-datasets

Om een zicht te krijgen op de vraag of onderzoeksresultaten over democratische terugval artefacten zijn van de data waarop ze gebaseerd zijn en welke implicaties er kunnen ontstaan door de methodologische keuzes die de datasets maken, zullen we hieronder de vier centrale en meest gebruikte democratiedatasets in detail bekijken. Deze zijn, zoals vermeld, Freedom House, Polity IV, V-Dem en EIU.

Alvorens we starten met de discussie, willen we twee termen duidelijk maken. Onder 'index' verstaan we de geaggregeerde metingen van democratie, en met 'indicator' bedoelen we de gedesaggregeerde elementen van democratie (Coppedge et al. 2011, p. 248). Bijvoorbeeld: *v2x_libdem* variabele is een index, en *stemrecht* is een indicator.

5.1.1 Freedom House

De eerste en vaakst gebruikte dataset werd ontwikkeld door de niet-gouvernementele organisatie Freedom House en omvat momenteel 195 landen (Freedom House 2019). Freedom House heeft met name het grootste aantal zoekmachinehits op *Google Scholar* met 75.200 resultaten. Veel politicologen zijn ervan bewust dat het *Freedom in the World*-project van Freedom House niet ontworpen is om democratie te meten, desondanks wordt het vaak wel voor dit doel gebruikt (Gastil 1991). Deze dataset meet bijvoorbeeld variabelen die niet noodzakelijk onderdelen zijn van democratie, waaronder corruptie, burgerlijke controle van de politie, geweldsmisdrijven, bereidheid om politiek asiel toe te kennen, en recht om grond te kopen en verkopen (Coppedge et al. 2011). In wezen is Freedom House eerder een conceptualisatie van de 'Universele Verklaring van de Rechten van de Mens' van de Verenigde Naties. De toekenning van scores is dan ook navenant met

de 'Verklaring' daar de wegingscoëfficiënt van de burgerlijke rechten groter is dan politieke rechten.

De hoogst mogelijke score die een land kan behalen is 100 (40 voor politieke rechten en 60 voor burgerlijke rechten). Onder de sectie van politieke rechten vallen de volgende componenten: electoraal proces (12 punten), politiek pluralisme en participatie (16 punten) en functionering van de overheid (12 punten); en de sectie van burgerlijke vrijheden bestaat uit: vrijheid van meningsuiting en geloof (16 punten), rechten voor verenigingen en organisaties (12 punten), *rule of law* (16 punten), en persoonlijke autonomie en individuele rechten (16 punten) (Freedom House 2019).

Freedom House-analisten herleiden de totale scores naar een *Freedom Rating*: 1.0 tot 2.5 voor 'vrije landen', 3.0 tot 5.0 voor 'gedeeltelijk vrije landen' en 5.5 tot 7.0 voor 'niet vrije landen'. Alhoewel er voor sommige auteurs vraagtekens bestaan voor deze aggregatietechniek (Coppedge et al. 2011). De aggregatieregels bevatten namelijk een 'jokerelement' waardoor de codeur zijn of haar indruk van een land de vrije loop kon laten gaan om een eindscore toe te kennen (Coppedge et al. 2011, p. 250). Met andere woorden: de landcodeurs hebben een algemeen idee van in welke mate een land democratisch is, en dit laten ze weerspiegelen over de meerdere indicatoren. Dit ambigu coderingsproces is precies het punt waar de subjectiviteitsbias van de analisten naar boven komt. Bollen en Paxton (2000, p. 77) hebben immers een ideologische bias ondervonden bij de Freedom House-analisten omdat ze de Marxistische landen systematisch hebben ondergequoteerd. Eveneens Steiner (2014) heeft ontdekt dat de VS en haar bondgenoten betere scores behaalden in de Freedom House-dataset dan in andere datasets. Zoals vermeld, het is vooral de ambiguïteit van de vragenlijsten die aan de enquêtes ten grondslag ligt en het subjectieve oordeel van deskundigen die dit soort aggregaties voedt (Coppedge et al. 2011).

Freedom House ziet de politieke regimes als electorale democratieën als ze een score van 7 of beter behalen voor het electorale proces, een algemene score van 20 of beter voor politieke rechten, en een algemene score van 30 of beter voor burgerlijke vrijheden (de drempel voor burgerlijke vrijheden is toegevoegd in 2016-17) (Freedom House 2019). Freedom House laat weten dat de meeste 'vrije landen' als liberale democratieën worden beschouwd in het *Freedom in the World*-project. Dat betekent tegelijk ook dat sommige 'vrije landen' alsnog electorale democratieën kunnen zijn.

Naast de coderings- en aggregatieregels is ook de verzameling van primaire data een uiterst belangrijke procedure. Freedom House maakt gebruik van expertsurveydata waarbij geselecteerde landenexperts een evaluatie geven op basis van hun case-specifieke kennis, maar in de jaren zeventig en tachtig was Freedom House sterk afhankelijk van secundaire bronnen zoals de *New York Times* en *Keesing's Contemporary Archives* (Coppedge et al. 2011, p. 250). De overstap van de ene naar de andere bron – die gekoppeld is aan enkele

mogelijke wijzigingen in de coderingsprocedures – zou echter de continuïteit van de tijdreeks in gevaar hebben gebracht (Coppedge et al. 2011). Er zijn evenzeer geen pogingen ondernomen om eerdere scores te herzien, zodat ze consistent zijn met de huidige coderingscriteria en uitgebreide kennis van eerdere regimes (Coppedge et al. 2011 die het in 2010 aan Gerardo Munck hebben nagevraagd tijdens een persoonlijke communicatie). Meer zelfs, in 2016-17 heeft Freedom House nog een herziening gedaan in de methodologie om de indicatoren nauwkeuriger te meten. Dit kan – volgens Freedom House – niet gezien worden als een fundamentele verandering in de methodologie, want een kleine wijziging in de methodologie zou de integriteit van de eerdere metingen aantasten (Freedom House 2019). Bovendien voert Freedom House geen tests naar de intercodeurbetrouwbaarheid. Dit kan echter problematisch zijn voor de validiteit omdat de concepten mogelijk niet volledig afgestemd worden met de empirische gegevens (Coppedge et al. 2011, p. 252).

In ons onderzoek classificeren we enkel de 'vrije landen' als democratieën. Dit geeft min of meer gelijkaardige resultaten als de categorisering van andere datasets. De 'gedeeltelijk vrije landen' tellen we daardoor – en vanzelfsprekend ook – niet mee met als democratieën.

5.1.2 Polity IV

De tweede dataset is de Polity IV van de niet-gouvernementele organisatie Center for Systemic Peace die 167 landen omvat en indicatoren meet vanaf het begin van de 20ste eeuw. Het Polity Project (Marshall et al. 2016) heeft echter een minder robuuste methode. We kunnen de afzonderlijke indicatoren niet duidelijk van elkaar onderscheiden en de afstanden tussen de afzonderlijke rubrieken op de meetschaal zijn niet altijd even groot (Braml & Lauth 2011). Dit vermindert echter de betrouwbaarheid en validiteit van de resultaten. Bovendien houdt Polity, in tegenstelling tot de drie andere datasets, geen rekening met de burgerlijke rechten. Democratie wordt dus bekeken vanuit het oogpunt van de logica van de heersers (Munck & Verkuilen 2002).

Polity heeft bijvoorbeeld de Verenigde Staten gedurende de 20ste eeuw en een groot deel van de 19de eeuw beschouwd als een volledig democratisch land terwijl vrouwen tot 1920 en Afro-Amerikanen tot 1964 niet mochten stemmen (Paxton 2000). Deze misinterpretatie kwam doordat de democratie vanuit een minimalistisch perspectief werd bekeken. Polity-analisten gebruiken hiervoor *in-house* gecodeerde data die gebaseerd is op een beoordeling van landspecifieke informatie in rapporten, academische werken, kranten, archiefmateriaal etc.

De gedesaggregeerde gegevens van de Polity-index zijn openbaar gemaakt maar zijn uiterst moeilijk om te interpreteren. Dit maakt het doorgaans ingewikkeld om ze in praktijk toe te passen (Coppedge et al. 2011). De Polity-analisten kunnen niet precies verklaren hoe de verschillende componenten in bepaalde gevallen worden gecodeerd, of hoe de

vermelde aggregatie-elementen leiden tot een totaalscore voor een bepaald land in een bepaald jaar (Munck & Verkuilen 2002). Zelfs in gedesaggregeerde vorm is de Polity-index hoogst abstract en daarom vatbaar voor uiteenlopende interpretaties (Gates et al. 2006). Polity combineert zes onderliggende factoren, en de score van een land is het product van de subscore van deze zes factoren (plus het wegingssysteem dat op deze factoren wordt toegepast), waardoor twee landen die dezelfde score hebben, verschillende subscores kunnen hebben op de componenten, en dat geeft een verwrongen beeld over de kwaliteit van de democratie in die landen (Coppedge et al. 2011, p. 249). Vroeger voerde Polity tests uit op de intercodeurbetrouwbaarheid maar ze hebben daarvan afgezien omdat het intense praktische training vereiste vooraleer de codeurs een acceptabel niveau van codeernauwkeurigheid bereikten (Coppedge et al. 2011, p. 251).

In de Polity-dataset maken we onderscheid tussen drie categorieën: 'democratieën' die een Polity-score hebben van +6 tot +10, 'anocratieën' die een Polity-score hebben van +5 tot -5 (inclusief drie speciale categorieën -66, -77 en -88), en 'autocratieën' die een Polity-score hebben van -6 tot -10. We respecteren in deze masterproef de scores die gedefinieerd zijn door Polity, en daarom spreken we van een democratie als een politiek regime een score van +6 of meer heeft in de Polity-index.

5.1.3 Varieties of Democracy (V-Dem)

Ten derde hebben we het V-Dem-project (Coppedge et al. 2019) dat 178 landen omvat, en indicatoren meet met een terugwerkende kracht tot 1900 (voor sommige landen zelfs tot 1789). V-Deminstituut, hetwelk een onafhankelijk onderzoeksinstituut is binnen de Universiteit van Göteborg, hanteert een multidimensionale aanpak om democratie te meten, en heeft daarmee de grootste dataset gecreëerd die maar liefst 450 specifieke democratie-indicatoren analyseert. Er zijn zeven diverse componenten ingecalculerd bij de conceptualisatie van democratie: electorale-, liberale-, participatieve-, meerderheids-, consensuele-, deliberatieve-, en egalitaire component.

Om een regime als electoraal te kunnen klasseren, dienen de periodieke verkiezingen vrij en competitief te zijn en steun krijgen van een breed electoraat, zoals het wordt omschreven door Coppedge et al. (2015, p. 23): "[...] heersers ontvankelijk maken aan burgers door periodieke verkiezingen". Daarenboven dient er een vrijheid van vereniging en toegang tot alternatieve informatiebronnen te zijn (Lindberg et al. 2014, p. 161). In feite stemt dat in overeen met de 'polyarchie' van Robert Dahl.

De liberale democratie wordt geïdentificeerd door eerst te zoeken naar electorale democratie plus drie extra indicatoren, zijnde de rechtsstaat die de burgerlijke vrijheden verzekert, juridische beperkingen legt op de uitvoerende macht, en wetgevende toezicht houdt op de uitvoerende macht (Mechkova et al. 2017). V-Dem verdeelt de politieke regimes in vier categorieën: 'liberale democratieën', 'electorale democratieën', 'electorale autocratieën', en 'gesloten autocratieën'. V-Dem is tot op heden de minst bekritiseerde

dataset omdat de grootste portie van artikels geschreven wordt door de eigen onderzoekers van V-Deminstituut (Elff & Ziaja 2018, p. 102), maar vooral ook omdat de dataverzameling nog niet zo lang geleden is begonnen.

V-Dem verzamelt informatie vanuit verschillende primaire bronnen waaronder *in-house* gecodeerde data, expertsurveydata, en observationele data⁵. Dus V-Dem reduceert de dataverzamelingsproblemen door géén gebruik te maken van representatieve surveydata⁶ (die immers de hoofdbron is van EIU). Uiteraard kunnen ook de gebruikte bronnen van V-Dem een bias vertonen. Een overzicht van mogelijke biases wordt weergegeven in Tabel 2.

In deze studie spreken we van een democratie als een politiek regime een 'liberale' of een 'electorale democratie' is volgens V-Dem. Deze keuze laat ons ook toe om de conceptualisering beter te vergelijken met andere datasets. Als we naar het aantal democratieën kijken in Tabel 4 en 5, benaderen de 'liberale' en 'electorale democratieën' van V-Dem, de democratieën met een score van ≥ 6 van Polity.

5.1.4 Economist Intelligence Unit (EIU)

Tot slot hebben we het *Democracy Index*-project van EIU (Economist Intelligence Unit 2019). De EIU is een analyse-eenheid van de *Economist Group*. Deze instelling – wiens *core business* het ondersteunen van ondernemingen en financiële instellingen was – is mettertijd een multidisciplinaire instelling geworden die zaken opvolgt van gezondheid tot energie en veiligheid. Sinds 2006 doet de EIU ook metingen van politieke regimes. Deze dataset bevat 167 landen omdat ze de microstaten uitsluit (net zoals Polity IV). De analisten zeggen dat deze keuze geen problematische gevolgen heeft omdat de volledige wereldbevolking vrijwel vertegenwoordigd is in die 167 landen. De *Democracy Index* heeft een gelijke verdeling van de componenten, hetgeen bestaat uit: burgerlijke rechten, electoraal regime, horizontale verantwoording ('*accountability*'), en politieke rechten. Deze dataset maakt onderscheid tussen vier regimecategorieën: 'volledige democratieën', 'gebrekkige democratieën', 'hybride regimes' en 'autoritaire regimes'.

De EIU is verreweg de meest gevoelige dataset tussen de bestaande datasets, en lijkt niet willekeurig opgebouwd te zijn - hoewel het wel onderhevig is aan het probleem van vergelijkbaarheid aangezien de geaggregeerde scores het product zijn van onderliggende componenten (net zoals Polity IV) (Coppedge et al. 2011). EIU maakt gebruik van dataverzamelmethodes als expertsurveydata, observationele data, en representatieve surveydata, maar is in zeer grote mate afhankelijk van representatieve surveydata die voor

⁵ Observationele data, i.e. data over rechtstreeks waarneembare feiten zoals de percentages van verkiezingsopkomst of de aanwezigheid en afwezigheid van formele politieke instellingen.

⁶ Bij representatieve surveydata wordt er een steekproef getrokken van doorsnee burgers die beoordelingen doet over de kwesties.

ongeveer 100 landen op een niet-vergelijkbare manier wordt verzameld, waardoor de gegevens voor deze vragen geschat moeten worden door landdeskundigen (Coppedge et al. 2011). De procedures die voor deze schatting gebruikt worden, zijn niet openbaar gemaakt, terwijl er weinig empirische steun is voor het idee dat respondenten hun eigen regimes op een vaardige manier kunnen vergelijken (Coppedge et al. 2011, p. 262). Deze dataverzamelmethode is voor sommige auteurs zwak en kan de geldigheid van de gegevens aantasten:

Hoewel enquêtes [afnemen] bij het grote publiek belangrijk is voor het vaststellen van de attitude van burgers, is het probleem dat systematische surveys over relevante onderwerpen niet voor elk land ter wereld beschikbaar zijn, en voor geen enkel land op jaarbasis beschikbaar zijn. Bovendien beperkt het gebruik van dergelijke surveys het historische bereik van elke democratie-index aanzienlijk, omdat de oorsprong van systematische metingen slechts een halve eeuw begon (in de VS en delen van Europa) en in de meeste landen zelfs veel recenter begon (Coppedge et al. 2011, p. 250).

EIU beschouwt bijvoorbeeld opkomstplicht als een negatief element voor de kwaliteit van de democratie omdat de EIU-analisten vinden dat deze bepaling de individuele rechten schendt. Maar langs de andere kant verbetert de opkomstplicht de opkomst bij de verkiezingen en hierdoor ook de kwaliteit van vertegenwoordiging, en kan ze dus als een onderdeel van democratie worden beschouwd (Coppedge et al. 2011, p. 249).

We kunnen wel goede punten geven voor de desaggregatie van de vijf indicatoren in de EIU-dataset. De specifieke vragen dragen bij tot de onafhankelijkheid en nauwgezetheid van de vijf indicatoren, maar het is daarentegen wel spijtig dat EIU de gegevens voor de zestig deelvragen niet bekendmaakt waardoor het onmogelijk is om de onafhankelijkheid van deze dataset te beoordelen (Coppedge et al. 2011, p. 251).

Deze dataset heeft een strengere beoordeling voor 'volledige democratieën' dan andere datasets en classificeert zeer weinig landen als volledige democratieën. Zelfs België, dat in elk andere dataset als volwaardige democratie wordt beschouwd, is volgens EIU sinds 2016 een zogenaamde 'gebrekkige democratie'. Daarom spreken we in deze masterproef van een democratie als een politiek regime een 'volledige' of 'gebrekkige democratie' is volgens EIU. Net zoals het geval is bij V-Dem hebben we deze selectie bewust gekozen. Dat maakt het voor ons veel gemakkelijker om deze twee categorieën van EIU te vergelijken met categorisering van de andere datasets. De woordkeuze van EIU voor electorale democratieën (i.e. 'gebrekkige democratieën') kan misleidend zijn, maar voor ons telt alleen de vergelijkbaarheid van de conceptualisaties van verschillende datasets.

Hierboven hebben we aangetoond dat er validiteit- en betrouwbaarheidsproblemen kunnen ontstaan door heel wat redenen. De cross-nationale studies die de evolutie van democratie aantonen, zijn *ipso facto* afhankelijk van de globale datasets. Deze studies beïnvloeden derhalve ons oordeel over de wereld. Daarom vinden we het belangrijk om een

samenvatting te geven van de belangrijkste voor- en nadelen van verschillende manieren van dataverzameling (zie Tabel 2).

Tabel 2: Voor- en nadelen van verschillende manieren van dataverzameling

	Voordelen	Nadelen
Observationele data	<ul style="list-style-type: none"> • Vermijdt persoonlijke biases • Vast en vergelijkbare schalen • Transparante documentatie van scores 	<ul style="list-style-type: none"> • Relevante informatie is vaak niet direct observeerbaar • Biases en limiteringen in beschikbare informatie
In-house gecodeerde data	<ul style="list-style-type: none"> • Consistentie in de toepassing van codeercriteria • Identificeert latente eigenschappen 	<ul style="list-style-type: none"> • Persoonlijke biases • Biases en limiteringen in beschikbare informatie • Gelimiteerde, case-specifieke kennis
Expertsurveydata	<ul style="list-style-type: none"> • Case-specifieke kennis • Identificeert latente eigenschappen 	<ul style="list-style-type: none"> • Persoonlijke biases • Inconsistentie in toegepaste codeercriteria
Representatieve surveydata	<ul style="list-style-type: none"> • Ervarings-gebaseerde kennis • Identificeert latente eigenschappen 	<ul style="list-style-type: none"> • Persoonlijke biases • Onhaalbaar in specifieke situaties • Inconsistentie in toegepaste codeercriteria

Bron: Skaaning (2018)

De opsomming in de tabel is uiteraard een simplificatie van de realiteit en negeert vele nuances van coderingsregels die de kwaliteit van de gegevens kunnen beïnvloeden, want de validiteit en betrouwbaarheid van data hangen af van specifieke procedures die gevolgd moeten worden in het datagenereringsproces (Skaaning 2018).

Uit de discussie is gebleken dat er geen enkele dataverzamelingstype superieur is aan de andere als het gaat om het meten van de aspecten van democratische rechten (Skaaning 2018); evenals niet de direct waarneembare *fact-based* data (bv. formele politieke instituties) ten opzichte van *judgement-based* data die berust op ervaring, kennis en perceptie. Deze stelling wordt daarenboven ook ondersteund door Schedler (2012, p. 22): "Als we echt het oordeel [judgement] hadden uitgesloten bij de dataontwikkeling, kon kwantitatief onderzoek naar politieke regimes niet opgebloeid zijn zoals het de afgelopen decennia is geweest."

6 Repercussies van datasets op de beoordeling van democratie

Zoals uit de bovenstaande kritische vergelijking van de datasets blijkt, verschillen de gebruikte democratie-indicatoren zeer sterk. Niet enkel worden verschillende concepties van democratie gehanteerd, maar ook de technische verwerking van de data blijkt vaak een heikel punt. De vraag stelt zich dan ook – en dat is de centrale onderzoeksvraag van deze masterproef – in welke mate deze verschillende conceptualisaties een impact hebben op de onderzoeksresultaten rond de vermeende democratische terugval.

6.1 Democratiseringsepisodes

Het grote aantal electorale democratieën en de optimistische toekomstverwachtingen in het laatste twee decennia van de twintigste eeuw waren gebaseerd op een minimalistisch concept van democratie (Merkel 2010). *Democracy's Third Wave* van Samuel P. Huntington (1991) was misschien een perspectiefverschuivende studie maar werd tegelijkertijd ook massaal bekritiseerd omdat zijn empirische data gebaseerd was op een simpele manier van democratieclassificering waarbij minimalistische democratieën samen meegerekend werden met electorale en liberale democratieën.

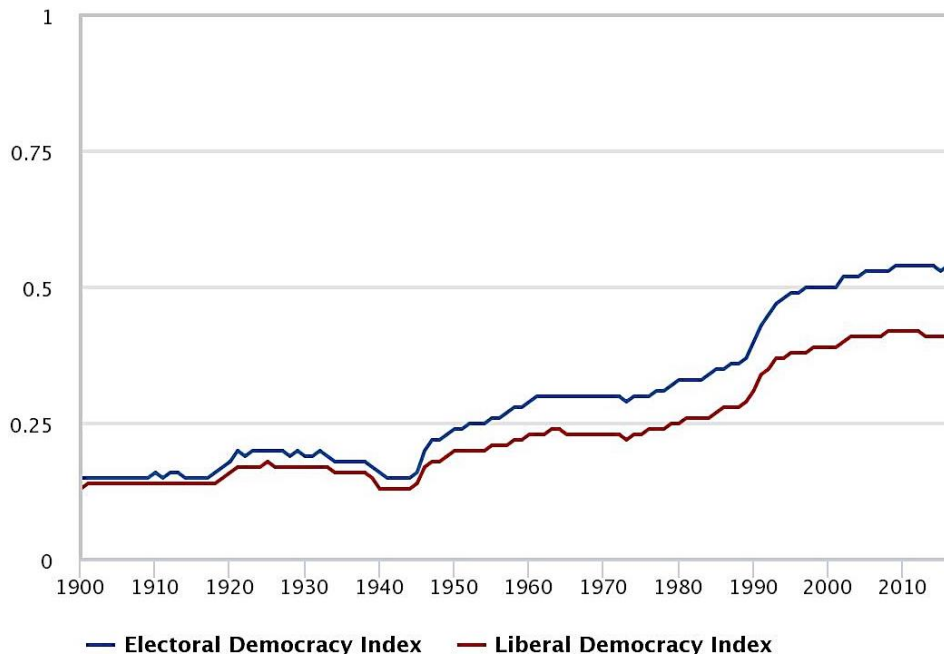
Huntington (1991) identificeerde drie democratiseringsgolven⁷ en twee omgekeerde golven⁸. Belangrijk in het licht van onze onderzoeksvraag is echter dat als we de studie van Huntington repliceren met de data van V-Dem in plaats van Freedom House (die gemodificeerd was door Huntington), dan bestaat er alleen maar een consensus over een eerste omgekeerde golf in de vooravond van de Tweede Wereldoorlog (zie Grafiek 1). De tweede en derde omgekeerde golven kunnen op basis van V-Dem niet worden onderscheiden. Toch is er over deze zaak opnieuw een verdeeldheid in de literatuur: enerzijds volgen Lührmann en Lindberg (2019) het discours van Huntington door de drie fenomenen de '*three waves of autocratization*' te noemen, en anderzijds spreken Levitsky en Way (2015) van een periode van '*nondemocratization*', Doorenspleet (2000) die liever de term '*trendless fluctuations*' gebruikt, evenals Diamond (2015, p. 142) die het een 'periode van equilibrium' noemt, waarbij de vrijheid en democratie niet verder zijn gegroeid maar ook geen netto dalingen hebben ervaren.

Volgens Huntington speelt de eerste omgekeerde golf zich af tussen 1926 en 1942 waarbij het aantal democratieën terugvalt van 29 naar 12, terwijl de daling volgens V-Dem begint in 1933 en eindigt in 1944. Beide studies tonen aan dat de eerste omgekeerde golf min of meer begint met de opkomst van (fascistische en communistische) totalitaire regimes en eindigt met het naderen van het einde van de Tweede Wereldoorlog. Wat wel opvalt is dat de eerste omgekeerde golf volgens V-Dem minder sterk daalt dan die van Huntington.

⁷ Een democratiseringsgolf wordt gedefinieerd als "een groep transitie van niet-democratische naar democratische regimes die plaatsvindt binnen een bepaalde tijdsperiode, en waarin die democratische transitie aanzienlijk in aantal toenemen dan de transitie in de tegenovergestelde richting" (Doorenspleet 2000, p. 384).

⁸ Een omgekeerde golf wordt gedefinieerd als "de tijdsperiode waarin het aantal landen dat democratisering ondergaat – afneemt, terwijl de autocrativering meer en meer landen treft" (Lührmann & Lindberg 2019, p. 8).

Grafiek 1: Evolutie van 'electorale' en 'liberale democratieën' in V-Dem

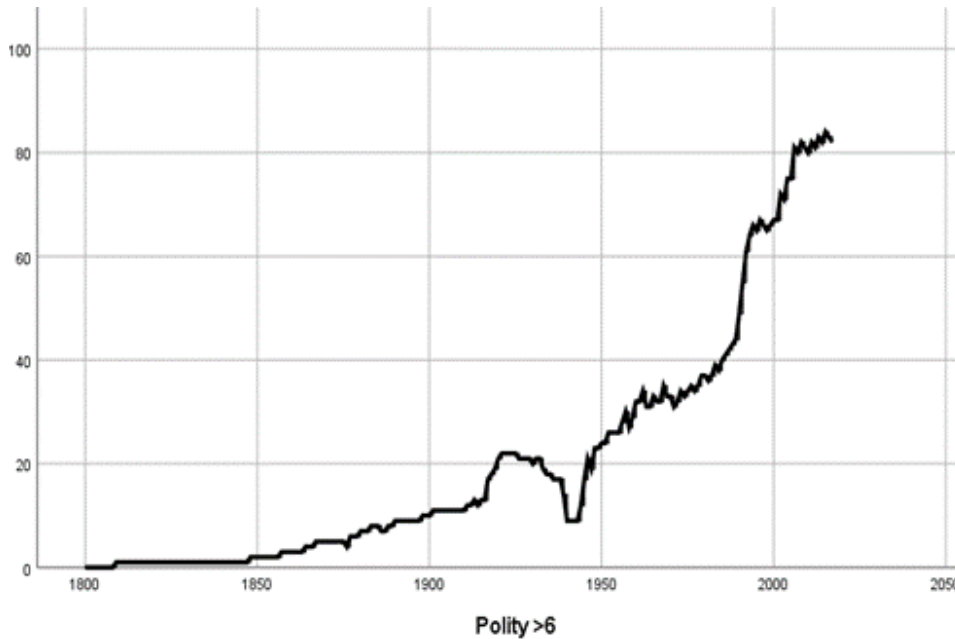

De tweede omgekeerde golf (1960-1975) is volgens Huntington ook een dalende golf waarbij het aantal democratieën terugvalt van 36 naar 30, maar de cijfers van V-Dem spreken dat tegen. Want de tweede omgekeerde golf of de periode van stabilisering (1961-1977) toont volgens de data van V-Dem aan dat er geen daling maar een stabilisering is. We dienen dus onze termen zorgvuldig te kiezen. We kunnen hier slechts spreken van een periode van stabilisering in plaats van een tweede omgekeerde golf want het aantal democratieën bleven tijdens deze periode in zeer grote mate *ex aequo*.

Wat er na de derde democratiseringsgolf ging komen, kon Huntington niet zeggen aangezien deze trend ongeveer een decennium na zijn publicatie is begonnen. Huntington noemde het wederom de '*third reverse wave*' maar gaf onmiddellijk toe dat de sociale wetenschappers niet in staat waren om de precieze karakteristieken van de derde omgekeerde golf te voorspellen. V-Dem toont aan dat het aantal democratieën nog een tijdje heeft gestegen en zowaar getriomfeerd in 2009. Daarna zien we opnieuw een periode van stabilisering in het aantal democratieën. Op basis van V-Dem kunnen we dus geen tweede en derde omgekeerde golven identificeren.

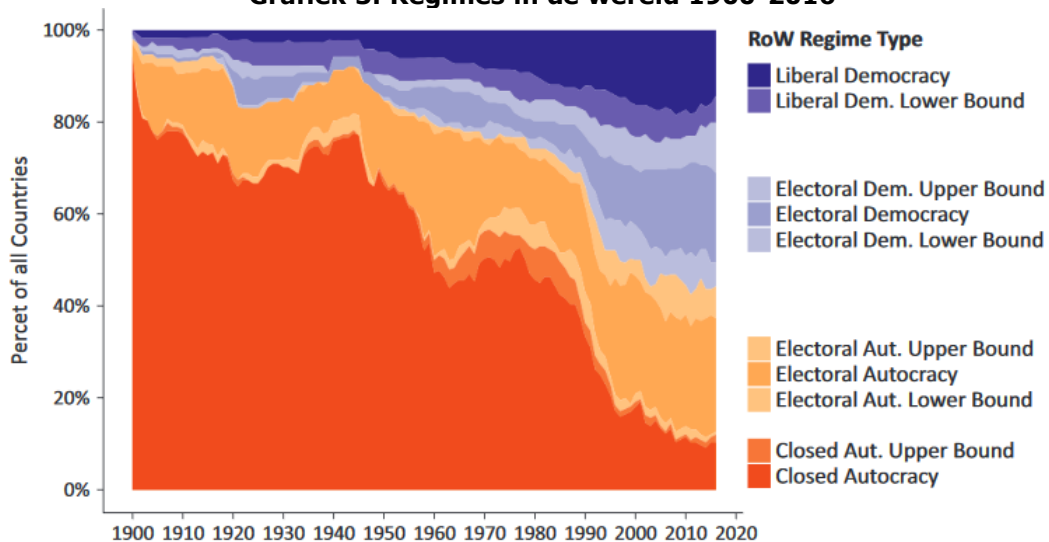
De Polity-data – die een relatief andere methodologie hanteert dan V-Dem – toont eveneens een constante democratisering tussen 1800 en heden, uitgezonderd tijdens de opkomst van totalitaire staten en de Tweede Wereldoorlog. Tijdens deze laatste periode zien we een significante daling van het aantal democratieën in de wereld. Later hebben dergelijke dalingen niet meer plaatsgevonden. De ontwikkelingslijn van democratieën volgens Polity wordt aangetoond in Grafiek 2.

Grafiek 2: Evolutie van democratieën met scores van ≥ 6 in Polity IV

Met Grafiek 3 willen we een ander panorama bieden op de situatie. De weergegeven warmtekaart van V-Dem duidt op een wereldwijde exponentiële daling van gesloten autocratieën. Hoofdzakelijk in de naoorlogse periode en achteraf na de val van het IJzeren Gordijn zien we dat een significant aantal gesloten autocratieën een transitie hebben gemaakt naar electorale autocratieën en electorale democratieën.

Grafiek 3: Regimes in de wereld 1900-2016

Bron: Coppedge et al. (2015)

De twee middelste regimes in het continuüm vormen intussen ook de grootste groep van politieke regimes. De belangrijkste consequentie van deze sterke groei van hybride regimes is dat ze een grote uitdaging vormen voor analisten om deze regimes juist te classificeren. Een voorbeeld van deze classificatie-uitdaging wordt aangetoond in Tabel 3. Freedom House kende in 2009 veel hogere scores toe voor landen als Koeweit, Qatar en Marokko

dan Polity; terwijl Polity veel hogere scores toekende aan Congo-Kinshasa, Kosovo, Nicaragua en Rusland dan Freedom House (Högström 2013).

Wanneer we een tripartite vergelijking doen met de data van V-Dem, zien we een grotere overeenkomst tussen de data van V-Dem en Polity dan de data tussen Freedom House en Polity of Freedom House en V-Dem. Alleen voor Kosovo en Nicaragua wijken de gegevens van V-Dem en Polity sterk af van mekaar, voor andere landen geven ze min of meer dezelfde scores.

Tabel 3: Afwijkingen in de beoordelingen van landen tussen de democratedatasets

2009	Koeweit	Qatar	Marokko	Congo-Kinshasa	Kosovo	Nicaragua	Rusland
Freedom House	Gedeeltelijk vrij (4.0)	Niet vrij (5.5)	Gedeeltelijk vrij (4.5)	Niet vrij (6.0)	Niet vrij (5.5)	Gedeeltelijk vrij (3.5)	Niet vrij (5.5)
Polity IV	Autocratie (-7)	Autocratie (-10)	Autocratie (-6)	Anocratie (-4)	Democratie (+8)	Democratie (+9)	Anocratie (+4)
V-Dem	Gesloten autocratie (0)	Gesloten autocratie (0)	Gesloten autocratie (0)	Electoraal autocratie (1)	Electoraal autocratie (1)	Electoraal democratie (2)	Electoraal autocratie (1)
EIU	The Economist Intelligence Unit (EIU) heeft geen data verzameld in het jaar 2009.						

Bron: Högström (2013) en eigen analyses

Voor Kosovo is de discrepantie zelfs zo groot dat de drie datasets totaal verschillende classificeringen gebruiken: in Freedom House wordt dit land geclassificeerd als een autocratie, in Polity IV als een democratie, en in V-Dem als een hybride regime. Dit bewijst klaarblijkelijk dat de verschillende conceptualiseringen van democratie soms een grote impact hebben op de classificeringen, want Kosovo kampt met problemen met betrekking tot etnische minderheden en vrouwenrechten waardoor het land door Freedom House slechtere scores kreeg voor de burgerlijke vrijheden. V-Dem beschouwt de burgerlijke vrijheden in Kosovo niet zo problematisch als in Ethiopië, Rwanda en Sudan waardoor Kosovo als een hybride regime werd geclassificeerd. Desalniettemin worden de Kosovaarse parlementaire verkiezingen in 2007 beschouwd als vrije en eerlijke verkiezingen waardoor het land door Polity IV betere scores kreeg voor het electorale proces. De nuances van de datasets liggen dus aanzienlijk anders als het gaat om het Kosovaarse regime te meten.

6.2 Optimistische studies⁹

Larry Diamond (1999, p. 34) was de eerste auteur die opmerkte dat er na de derde democratisering golf niet bepaald een omgekeerde golf zou komen, maar mogelijks een periode van stabilisering zou volgen:

⁹ Optimistische auteurs verwerpen de beweringen van pessimistische auteurs die zeggen dat er een toenemende auticratisering heeft plaatsgevonden in de afgelopen twintig jaar. Volgens de optimisten is er alleen maar sprake van een periode van stabilisering.

Het is theoretisch mogelijk dat een democratiseringsgolf niet gevolgd wordt door een omgekeerde golf, maar door een periode van stagnatie of stabiliteit, waarin het aantal democratieën in de wereld over het algemeen niet of nauwelijks stijgt of daalt, en waarin de winst voor democratie min of meer gecompenseerd wordt door het verlies.

Desgelijks constateren Steven Levitsky en Lucan Way (2015) pertinent dat er een stabilisering aan de gang is. Hieronder hebben we dezelfde data-analysemethode gebruikt als Levitsky en Way om hun werk enigszins te reproduceren, weliswaar met een langere tijdperiode, verandering van Bertelsmann Index door V-Dem, en met enkele correcties op hun cijfers (zie Tabel 4 en 5). Als we de absolute cijfers van democratieën als referentiepunt nemen, heeft het aantal democratieën zelfs een hoogtepunt bereikt in 2012 volgens Freedom House, bij Polity IV is dat in 2016, en bij V-Dem in 2013. Overigens is het wel opmerkelijk dat het aantal democratieën volgens EIU op een dieptepunt staat. Het is namelijk van 82 in 2006 naar 75 in 2018 gedaald. De systematische daling bij de EIU-index was tevens ook te zien in de analyses van Levitsky en Way, maar dat hebben zij niet gerapporteerd.

Tabel 4: Absolute cijfers en percentages van democratieën in de wereld 1980-2003

	1980	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Freedom House	31%	39%	42%	40%	38%	40%	40%	42%	42%	46%	44%	45%	45%	46%	46%
	51	65	76	75	72	76	76	79	81	88	85	86	86*	89	88
Polity IV	31%	38%	42%	46%	46%	48%	47%	47%	48%	47%	48%	49%	50%	52%	51%
	41	56	67	75	76	78	76	77	78	77	78	80	82*	89	84
V-Dem	25%	32%	36%	41%	43%	45%	47%	48%	50%	49%	49%	49%	49%	52%	53%
	39	54	62	70	74	77	82	83	86	86	85	85	86	91	94

*Correctie op de gegevens van Levitsky en Way (2015)

Tabel 5: Absolute cijfers en percentages van democratieën in de wereld 2004-2018

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Freedom House	46%	46%	47%	47%	46%	46%	45%	45%	46%	45%	46%	44%	45%	45%	44%
	89	89	90	90	89	89	87	87	90	88	89	86	87	88	87
Polity IV	55%	57%	57%	56%	57%	55%	56%	57%	56%	56%	56%	57%	58%	57%	
	90	93	95	92	95	92*	93	96	94	94	94	96	97	96	
V-Dem	53%	52%	51%	53%	51%	55%	55%	55%	54%	55%	54%	54%	54%	53%	55%
	93	91	90	93	91	98	97	98	97	98	97	97	96	95	99
EIU			49%		48%		47%	47%	47%	47%	46%	47%	46%	46%	45%
			82		80		79	78	79	79*	76	79	76	76	75

*Correctie op de gegevens van Levitsky en Way (2015)

Levitsky en Way (2015) geven aan dat er tussen 2005 en 2013 meer landen democratiseerden (10) dan landen die zijn teruggevallen (8) volgens de Freedom House-

cijfers. Deze auteurs beweren tevens dat de meeste significante dalingen niet hebben plaatsgevonden in democratieën, maar in regimes die reeds autoritair waren, zoals de Centraal-Afrikaanse Republiek, Gambia, Guinee-Bissau en Jordanië. Tussen 1990 en 2000 zijn er naast de Oost-Europese landen, verschillende andere belangrijke landen gedemocratiseerd, waaronder Kroatië, Ghana, Indonesië, Mexico, Slowakije, Zuid-Afrika en Taiwan (Levitsky & Way 2015). Volgens Levitsky en Way is het algemene beeld van het afgelopen decennium er één van stabiliteit. Het is voor deze auteurs zeker mogelijk om enkele gevallen van democratische terugval te identificeren, maar ze vinden dat het aantal gevallen dat stabiel is gebleven of vooruitgang heeft geboekt, elke notie van democratisch verval falsifieert.

Het feit dat Huntington de minimalistische democratieën samen meetelde met liberale democratieën, liet dus een grote hoeveelheid aan informatie verloren gaan. Het gaf daardoor een vertekend beeld van democratiseringstrends over de tijd heen. Dus de democratische terugval van Rusland – die vermoedelijk na 2000 plaatsvond – was niet echt een democratische terugval, maar een verandering van een oligarchische kleptocratie in het Jeltsin-tijdperk naar een autoritaire recentralisatie van de staat onder Poetin (Merkel 2010). Larry Diamond (1999) classificeerde bijvoorbeeld 118 van 191 landen in het jaar 1996 als democratieën. Zijn lijst bevatte onder andere de oligarchische kleptocratie van Jeltsin, het corrupte regime in Georgië in het begin van de jaren negentig, het nepotisme in de Filipijnen, de anarchie van Bangladesh, en Sierra Leone met de doodstrijd tijdens de burgeroorlog (Merkel 2010). Deze landen – die nog steeds illiberale elementen bevatten – werden samen geclassificeerd met uitgesproken liberale democratieën.

Verderop is Wolfgang Merkel (2010) ook een van de politicologen die ervan uitgaat dat er een stabilisering aan de gang is. Merkel (2010) stelt: als de hypothese van 'terugkeer van de autocratische heerschappij' correct zou zijn, dan zouden we niet alleen verwachten dat een aanzienlijk aantal democratieën en hybride regimes neigen naar autoritaire regimes, maar we zouden ook verwachten dat autocratieën een voldoende stabiliteit zouden hebben. Deze hypothese wordt echter gefalsifieerd, onder meer dankzij het werk van Barbara Geddes (1999) die de stabiliteit en een respectievelijke levensverwachting van autoritaire regimes onderzocht. Militaire regimes – die bestuurd worden door een groep officiers – hebben de kortste bestaansduur: 9 jaar¹⁰; de erfdictaturen of personalistische regimes – waar de toegang tot het bestuur afhangt van een individuele leider – hebben een gemiddelde bestaansduur van 15 jaar; en tot slot zijn er de eenpartijregimes – waar de toegang en controle van het beleid afhangt van een partij – die een gemiddelde bestaansduur hebben van 23 jaar (Geddes 1999). Wat belangrijker is dan deze statistische

¹⁰ Andere berekeningen gaven een gemiddelde bestaansduur van 5 jaar voor militaire regimes. De methodologie van de berekening is hier sterk bepalend.

levensverwachtingen, is de logica van deze autoritaire heerschappijen. Geddes (1999) geeft aan dat de korte bestaansduur van militaire regimes vooral te wijten is aan het gebrek aan legitimiteit en institutionalisering; de middellange bestaansduur van personalistische regimes heeft te maken dat deze regimes vaak teloorgaan met het overlijden van de leider; maar de eenpartijregimes zijn wel enigszins stabiele autocratieën wegens de relatief robuuste institutionalisering, repressie en systemische controle over middelen, maar ook door hun ideologie, zoals het stalinistische Noord-Korea en het staatskapitalistische China waar de marxistisch-leninistisch-maoïstische ideologie in stand wordt gehouden (Merkel 2010). De oscillaties blijven echter binnen eenzelfde groep van autoritaire regimes, net zoals er ook landen zijn die een overgang maken van de ene hybride regime naar de andere. Volgens Diamond (2008, p. 46-47) heeft de democratie nog steeds een sterke normatieve kracht: "De huidige situatie lijkt misschien ontmoedigend, maar er is hoop. Zelfs in zeer arme landen die verzuipen in corruptie en cliëntelisme, hebben burgers herhaaldelijk het democratische proces gebruikt om roofzuchtige regeringen proberen te vervangen." Daarom verwerpt Merkel (2010) de hypothese van 'terugkeer van de autocratische heerschappij'.

Volgens de bovengenoemde auteurs mogen we oordelen dat er geen derde omgekeerde golf aan de gang is. Ook al lijkt een scenario van de vierde democratiseringsgolf nog onwaarschijnlijker (Merkel 2010). Het systeem lijkt op dit moment bevroren te zijn en er wordt tevens niet verwacht dat er op korte termijn grote verschuivingen zullen plaatsvinden in de tektonische platen van de politieke regimes wereldwijd.

In Tabel 6 geven we een overzicht van large-N cross-nationale studies die een uitgesproken optimistische mening hebben over de transitie van democratieën in de afgelopen 20 jaar. Het valt zeer sterk op dat de optimistische studies meerdere datasets gebruiken om hun resultaten te staven met empirische evidentie.

Tabel 6: Overzicht van optimistische studies en gebruikte datasets

Artikels	Gebruikte datasets	Andere bronnen
Levitsky en Way (2015): The Myth of Democratic Recession	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Freedom House ▪ Polity IV ▪ EIU 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bertelsmann Index
Levitsky en Way (2002): The Rise of Competitive Authoritarianism	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Freedom House en eigen analyses van de auteurs 	
Merkel (2010): Are Dictatorships Returning? Revisiting the 'Democratic Rollback' Hypothesis	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Freedom House ▪ Larry Diamond Index (1997) en zijn eigen analyses 	
Bermeo (2016): On Democratic Backsliding	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Polity IV ▪ Polity IV gemodificeerd door Kristian Skrede Gleditsch 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ NELDA Project
Diamond (2008): The Democratic Rollback: The	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Freedom House 	

Resurgence of the Predatory State		
Diamond (2015): Facing up to the Democratic Recession	▪ Freedom House en eigen analyses van de auteur	
Treisman (2018): Is Democracy in Danger? A Quick Look at the Data	▪ Freedom House ▪ Polity IV ▪ V-Dem ▪ Boix-Miller-Rosato (BMR)	▪ Maddison Project Database ▪ SWIID V6.2
Jakli, Fish en Wittenberg (2018): A Decade of Democratic Decline and Stagnation	▪ Freedom House ▪ V-Dem	
Hadenius en Teorell (2007): Pathways from Authoritarianism	▪ Freedom House ▪ Polity IV	
Møller en Skaaning (2013): The Third Wave: Inside the Numbers	▪ Freedom House en eigen analyses van de auteurs	▪ World Bank: Database of Political Institutions
Giley (2010): Democratic Triumph, Scholarly Pessimism	▪ Freedom House en eigen analyses van de auteur	

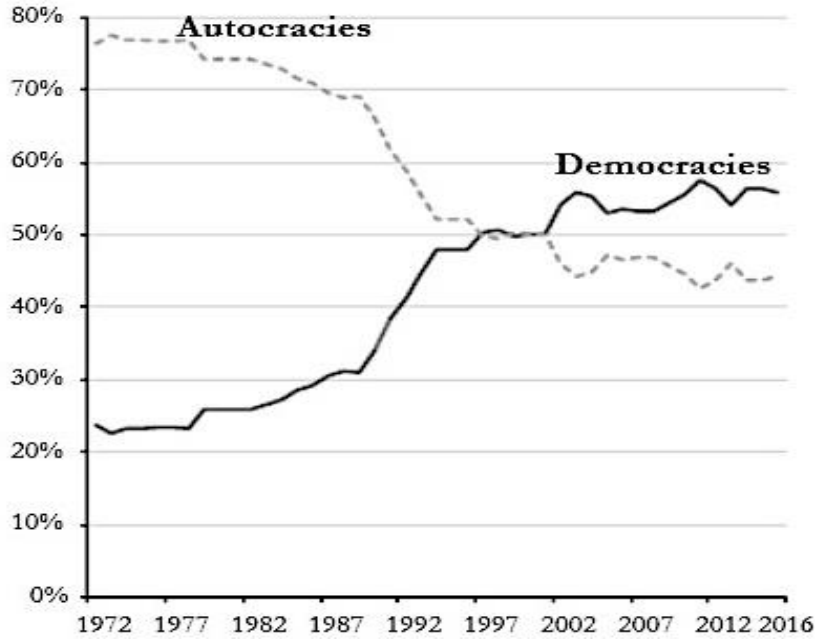
6.3 Pessimistische studie

Valeriya Mechkova, Anna Lührmann en Staffan I. Lindberg (2017) vinden echter de optimistische studies tegenwerpelijk. Deze auteurs, wiens studie gebaseerd is op V-Dem, zien een dalende trend. Vooral de daling van het aantal democratieën tussen 2013 en 2017 achten ze als een mokerslag in het proces van democratisering. Hieruit kunnen we concluderen dat deze auteurs vooral een zeer beperkte periode kiezen om een pessimistisch verklaring te bieden voor het democratiseringsproces.

In Grafiek 4 demonstrenen Mechkova et al. (2017, p. 163) de evolutie van democratieën en autocratieën, weliswaar op een dichotome manier. De ontwikkelingslijn begint in 1972 en geeft een constante stijging weer van democratieën, maar in de afgelopen vijf jaar is er enigszins een daling te zien. Daarenboven stellen de auteurs dat "een groot deel van de democratische terugval in de afgelopen drie jaar lijkt te bestaan uit landen die matig terugvallen van liberale naar electorale democratie" (Mechkova et al. 2017, p. 163). De vraag blijft of we dit als een voorbode van een nieuwe trend dienen te beschouwen of als fluctuaties in een periode van stabilisering. Want de auteurs geven tegelijkertijd ook aan dat er aanzienlijke vooruitgangen zijn geboekt tussen 2006 en 2016, waarbij zestien landen een transitie hebben gemaakt van een autocratie naar een democratie, aldus de auteurs:

De transitie van een gesloten dictatuur naar een electorale democratie in Nepal is een van de meest positieve veranderingen in het afgelopen decennium, en [dat is] veel minder opgemerkt dan de drastische transitie van Tunesië van een electoraal autoritair regime naar een liberale democratie. Ivoorkust, Guinee-Bissau, Kirgizië, Moldavië, Nigeria en Sri Lanka hebben in de afgelopen tien jaar ook een transitie gehad van electorale autocratie naar electorale democratie. Angola, Birma en de Maldiven gingen over van gesloten naar electorale autocratie (Mechkova et al. 2017, p. 164).

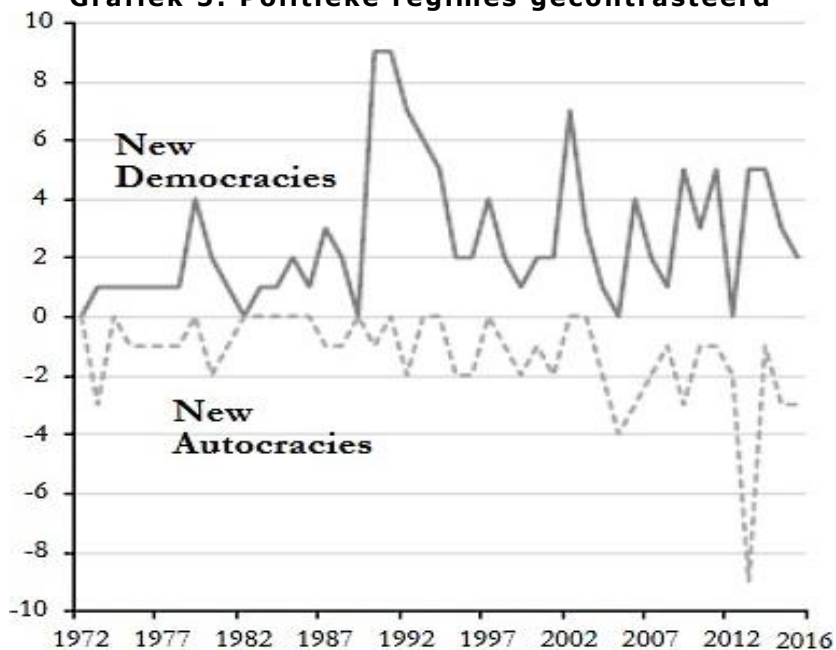
Grafiek 4: Politieke regimes gecontrasteerd

Bron: Mechkova, Lührmann & Lindberg (2017)

Mechkova et al. (2017) stellen tevens vast dat er in 2013 vijf landen van autocratie naar democratie, en negen landen de andere kant op gingen. Deze evolutie wordt weergegeven in Grafiek 5. Hoewel er de afgelopen tien jaar meer landen vooruitgang hebben geboekt dan landen die terugval hebben ondervonden, is dit in de afgelopen vijf jaar net andersom geëvolueerd. De volatiliteit van de afgelopen vijf jaar suggereert een behoorlijke mate van onzekerheid over hoe robuust de democratische verworvenheden van de afgelopen decennia eigenlijk wel zijn (Mechkova et al. 2017, p. 163).

Grafiek 5: Politieke regimes gecontrasteerd

Bron: Mechkova, Lührmann & Lindberg (2017)

Deze vakkundige V-Demanalisten hebben geen robuuste evidentie gevonden voor een globale democratische crisis, en hebben daarnaast een plausibele verklaring voor de gematigdheid van niet-democratische transitie:

Vrije val van liberale democratieën lijkt echter minder verontrustend te zijn. We analyseerden het volledige 117 jaar met de data van 178 (momenteel en voorheen bestaande) landen. We ontdekten dat – met uitzondering van landen die Duitsland binnenviel tijdens de Tweede Wereldoorlog – het zeer zeldzaam is dat een liberale democratie rechtstreeks vervalt naar een autocratie” (Mechkova et al. 2017, p. 165).

Hiermee bevestigen ze ook de brede consensus onder politicologen die stelt dat de huidige *zeitgeist* (met name de democratie als de enige legitieme regeringsvorm); de conditionaliteitsdruk van internationale organisaties; de daling van het aantal staatsgrepen; en de afname van stembusfraudes ervoor zorgen dat democratische regimes in de meeste gevallen niet via een abrupt proces terugvallen in een gesloten autocratie, maar eerder geleidelijk terugvallen in een minimalistische democratie (Skaaning 2011; Schedler 2002; Bermeo 2016).

De twee andere V-Demanalisten, Lührmann en Lindberg (2019), hebben hetzelfde discours behouden in een recenter artikel. Ze zien enerzijds wel een redelijkheid in de optimistische literatuur, maar anderzijds blijven ze de pessimistische ondertoon behouden: “Hoewel de literatuur instemt dat het autocratiseringsproces veranderd is, biedt het nog geen systematische manier om de nieuwe vorm van autocratisering te meten” (Lührmann & Lindberg 2019, p. 3). Net zoals Huntington spreken Lührmann en Lindberg (2019) wederom van drie ‘autocratiseringsgolven’.

De belangrijkste bevinding van Lührmann en Lindberg (2019) is dat ongeveer 68% van alle hedendaagse autocratiseringsepisodes – die in democratieën beginnen – op een clandestiene manier veroorzaakt worden door democratisch verkozen predikanten, terwijl de ‘oude’ autocraten van de 20ste eeuw veelal met een illegale machtsgreep aan de macht kwamen, en meteen een nieuwe ondemocratische grondwet uitvaardigden.

In Tabel 7 geven we een overzicht van large-N cross-nationale studies die een uitgesproken pessimistische mening hebben over de transitie van democratieën in de afgelopen 20 jaar. De meest opmerkelijke bevinding is dat de pessimistische studies overduidelijk in minderheid zijn. Het is een heel ander beeld dan wat velen vermoeden. De pessimistische studies gebruiken immers ook minder datasets om hun resultaten te staven, terwijl bij de optimistische studies veel meer databronnen worden gebruikt.

Tabel 7: Overzicht van pessimistische studies en gebruikte datasets

Artikels	Gebruikte datasets	Andere bronnen
Mechkova et al. (2017): How Much Democratic Backsliding?	▪V-Dem	
Lührmann en Lindberg (2019): A third wave of	▪V-Dem	

autocratization is here: what is new about it?

Carothers (2004):

Democracy's Sobering State

▪ Freedom House en eigen analyses van de auteur

7 Discussie

Het befaamde stuk van Zakaria (1997), *'The Rise of Illiberal Democracy'*, dat de eerste symptomen van een zogenaamde derde omgekeerde golf detecteerde, behoort ondertussen tot de meest gelezen artikels van *Foreign Affairs*. Het discours van Zakaria werd toen onder andere gedeeld door invloedrijke pessimistische auteurs als Thomas Carothers en Robert Kaplan. Deze episode van pessimisme duurde echter niet lang. In 2002 zagen Levitsky en Way dat de vermeende democratische terugval geen ontaard karakter had zoals de eerste omgekeerde golf tijdens de vooravond van de Tweede Wereldoorlog.

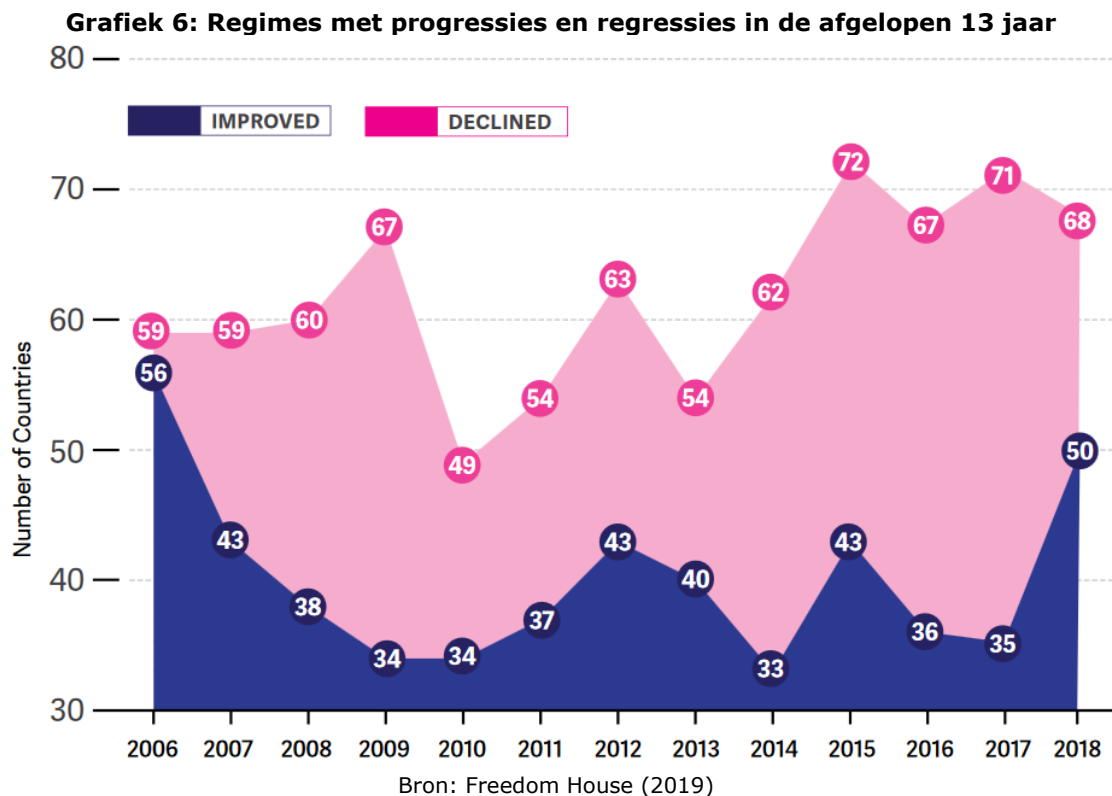
Hoe dan ook, er blijft nog altijd een onenigheid in de literatuur. Daarom willen we de redenen van het pessimistische denken over de toestand van democratieën hier bundelen. Levitsky en Way (2015) hebben er terecht op gewezen dat het regimelandschap tegenwoordig verduisterd eruitziet omdat de meeste observaties in de periode na de Koude Oorlog overoptimistisch waren. Vooral de roemruchte *'The End of History?'*-theorie van Francis Fukuyama (1989) had een grote invloed op de overoptimistische geest van de tijd. Het aantal democratieën heeft van 1980 naar 1990 enorme sprong gemaakt. Afhankelijk van de dataset zijn er toen 14 à 15 democratieën bijgekomen. Een jaar later, in 1991, is de wereld nog eens 11 à 12 democratieën rijker geworden. Zo'n stijging had men nooit eerder gezien. Hieruit vloeide een teleologische redenering waarbij politicologen dachten dat de democratie het ultieme uitgangspunt werd voor alle niet-democratische regimes elders in de wereld. Zodra de fluctuaties (daarmee bedoel ik de afwisselende terugval en vooruitgang van de democratieën) begonnen in begin jaren 2000, verduisterde eveneens het klimaat in democratiseringsstudies.

Het is niet te ontkennen dat er recent een schrik is ontstaan voor de populistische opmars in de westerse wereld. We weten vooralsnog niet of Donald Trump na één ambtstermijn afgeserveerd zal worden, of dat Thierry Baudet een rijzende ster zal worden, maar de vergoelijking van populisme zet zich door. Hoewel het beeld niet zo rampzalig is als het wordt voorgesteld, kunnen pessimistische auteurs toch nog onzalige conclusies trekken uit selectieve casestudies (Schmitter 2015). Enkele voorbeelden van deze selectieve inferenties zijn: de verklaring van noodtoestand in India door de regering van Indira Gandhi in 1975 die geconfronteerd werd met massale stakingen en antiregeringsprotesten (Chakrabarty 2008); het grote corruptieschandaal in Polen dat bekend staat als de 'Rywin-gate' bezoedelde de linkse coalitie die toen aan de macht was (Przybylski 2018); de militaire coup van 2012 in Mali na antiregeringsprotesten voor het wanbeheer van Toeareg-opstand in het noorden van het land (Whitehouse 2012); extreme politieke polarisatie en

populisme in de Verenigde staten (Levitsky & Ziblatt 2018); retrogressie van Centraal- en Oost Europese landen; en vele andere cases bieden voorbeelden voor deze *pars pro toto fallacy*.

Dit gezegd zijnde over de pessimistische auteurs, willen we ook enkele redenen aankaarten waarom er optimistische analyses worden gemaakt over de toestand van democratieën. Hypothetisch gezien zou de omgekeerde golf kunnen beginnen met een democratische regressie, die niet beperkt is tot jonge democratieën, maar ook oude democratieën kan bederven (Erdmann 2011), doch wordt de democratische regressie veel te weinig in rekening gebracht door optimistische auteurs. De analisten van Freedom House (2019) vonden in de afgelopen 13 jaar een aanzienlijke daling in de geaggregeerde scores van politieke regimes, terwijl de stijging gering was (zie Grafiek 6). De dalende geaggregeerde scores betekenen niet *per se* dat er een transitie is van een democratisch regime naar een niet-democratisch regime, maar duiden aan op het verlies van kwaliteit van de democratie. Larry Diamond (2015, p. 153) vat dit fenomeen als volgt samen: "Democratie zat in het grootste deel van afgelopen decennia in een recessie. [...] Toch is de foto niet helemaal somber. We hebben nog geen tekenen van 'derde omgekeerde golf' gezien."

De daling van de geaggregeerde scores is deels te wijten aan de wijzigingen in de electorale regelgevingen in sommige landen – bijvoorbeeld de verlenging van herverkiezingstermijn van het staatshoofd. De afgelopen dertien jaar hebben leiders in 34 landen een wijziging proberen brengen in de herverkiezingstermijn, en op 31 van de gevallen is het hen ook gelukt, vooral in Afrika, Latijns-Amerika en post-Sovjetstaten

(Freedom House 2019). Daarnaast stond ook de vrijheid van meningsuiting en (in iets mindere mate) de vrijheid van media onder druk – bijvoorbeeld de detentie van journalisten Wa Lone en Kyaw Soe Oo voor hun rapportage in Myanmar (Freedom House 2019). Sommige gruwelijke incidenten vonden zelfs plaats buiten de landsgrenzen, zoals de moord op Jamal Khashoggi in het Saoedische consulaat in Istanbul. Een ander voorbeeld van democratische regressie komt door meer effectieve en repressieve vorm van digitaal besturen. China stuurt een model van geavanceerde internetcensuur de wereld in (Freedom House 2019), evenals maakt het land van Xi Jinping gebruik van surveillance- en gezichtsherkenningstechnologieën om onder andere de minderheden te onderdrukken, waaronder de Oeigoeren en Kazachen in West-China, de Tibetanen in Noord-China, de Hongkongnezen en Taiwanesezen. Tot slot worden ook de rechten van migranten en vluchtelingen geschonden in verschillende delen van de wereld. Alle landen hebben de legitieme bevoegdheid om migratie te reguleren, maar ze moeten dit doen in overeenstemming met internationale mensenrechtennormen en zonder de fundamentele rechtsbeginselen te schenden (Freedom House 2019). Vaak worden de vluchtelingen en migranten gebruikt door populistische leiders als partijcampagnes om interne politieke dissidenten te marginaliseren.

De democratische regressie is dus ook een belangrijke indicator om de achterliggende volatiliteit in de regimetrends op te volgen. Als de democratische regressie niet wordt gerapporteerd, kunnen veel nuances gemist worden in het proces van democratisering. De optimistische studies hebben daarmee te weinig rekening gehouden.

8 Conclusie

Eén ding valt heel snel op in de recente literatuur van transitologiestudies: ‘autocratie’ en ‘autoritarisme’ zijn grijsgedraaide termen. Vooral de titels van de politiekwetenschappelijke werken in dit onderzoeksveld geven aanleiding tot vermoedens dat de democratie wereldwijd onderuit gaat. Dat was eveneens onze verwachting toen we aan deze masterproef startten. Uit onze analyses bleek echter dat de pessimistische auteurs zowaar in minderheid zijn. Maar dat betekent natuurlijk niet dat er een momentum is ontstaan voor verdere democratisering in de nabije toekomst.

We hebben weinig empirische evidentie gevonden dat de tegenstrijdige beoordelingen voortkomen uit de artefacten van de vier democratedatasets (i.e. Freedom House, Polity IV, V-Dem, EIU). Hoewel de conceptualisatie-, coderings- en aggregatieregels in deze notabele democratedatasets niet altijd perfect worden toegepast, geven ze toch een keurig beeld van de realiteit. Hiermee bevestigen we ook de hypothesen van de statistische analyses (Högström 2013; Elff en Ziaja 2018) die hoge correlatie vonden tussen deze datasets. Daarnaast hebben de tegenstrijdige beoordelingen ook weinig te maken met de subjectiviteit van de data-analisten die informatie verzamelen voor de datasets. Hoewel er

ettelijke subjectiviteitsbiases zijn ontdekt – voornamelijk in de Freedom House-index (Bollen en Paxton 2000; Steiner 2014; Coppedge et al. 2011) – hebben deze biases een zeer minieme rol bij de classificatie van het overgrote deel van de politieke regimes.

Men zou kunnen zeggen dat continuüm-datasets met een gebrekkige methodologie (cfr. Huntington 1991) een simplistisch beeld schetsen van de realiteit omdat ze de Schumpeteriaanse minimalistische democratieën meerekenen met de liberale democratieën, maar Lührmann en Lindberg (2019) hebben met een moderne continuüm-dataset tot dezelfde conclusie gekomen als Huntington. Daarenboven zijn er zowel optimistische als pessimistische auteurs die doorgaans dezelfde continuüm-datasets gebruiken. Desondanks is er een grote risico op scheeftrekking bij gebruik van gebrekkige methodologieën. Er is hier dus een *counterfactual conditional*: als Schumpeteriaanse minimalistische democratieën meegerekend worden in de groep van liberale en electorale democratieën, dan krijgen we een optimistischer beeld van de realiteit. Om dat te kunnen overbruggen, dienen we de Dahliaanse drempel te respecteren: van zodra een regime voldoet aan de vereisten van polyarchie, kan het gezien worden als een democratie.

Het onderzoek naar vermeende democratische terugval in de afgelopen twintig jaar lijkt dus niet echt gestuurd te zijn door data, maar wat is dan wel de *vera causa* van de verdeeldheid tussen het optimistische en pessimistische kamp? De onderzoeksagenda is nog maar aan het begin om theorieën te ontwikkelen over deze topic. Wij hebben ons vooral gefocust op de studies die de evolutie van democratische en niet-democratische transitie hebben bestudeerd. Een nieuwe onderzoekspiste zou zijn om de evolutie van democratische regressie van de afgelopen twintig jaar gedetailleerd te documenteren.

Bibliografie

- Alvarez, M., Cheibub, J.A., Limongi, F. and Przeworski, A. (1996). Classifying Political Regimes. *Studies in Comparative International Development*, 31(2), p. 3–36.
- Arat, Z.F. (1991). *Democracy and Human Rights in Developing Countries*. Boulder & Londen: Lynne Rienner Publishers.
- Aristoteles. (1988) [ca. 320 v.C.]. *The Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Aristoteles. (2009) [ca. 320 v.C.]. *The Nicomachean Ethics*. Oxford: Oxford University Press.
- Banks, A.S. (1971). *Cross-Polity Time-Series Data*. Cambridge: The MIT Press.
- Banks, A.S. & Textor, R.B. (1963). *A Cross-Polity Survey*. Cambridge: The MIT Press.
- Bermeo, N. (2016). On Democratic Backsliding. *Journal of Democracy*, 27(1), p. 5-19.
- Bollen, K.A. (1990). Political Democracy: Conceptual and Measurement Traps. *Studies in Comparative International Development*, 25(1), p. 7–24.
- Bollen, K.A. & Paxton, P. (2000). Subjective Measures of Liberal Democracy. *Comparative Political Studies*, 33(1), p. 58–86.
- Braml, J. & Lauth, H.J. (2011). The United States of America – a Deficient Democracy. In Erdmann, G. & Kneuer, M. (Eds.) *Regression of democracy?*, ZfVP, Special Issue 1, p. 103-132. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Carothers, T. (2004). Democracy's Sobering State. *Current History*, 103(677), p. 412-416.
- Chakrabarty, B. (2008). *Indian politics and society since independence: Events, processes and ideology*. Londen: Routledge.
- Cheibub, J.A., Gandhi, J. and Vreeland, J.R. (2010). Democracy and Dictatorship Revisited. *Public Choice*, 143(1–2), p. 67–101.
- Coleman, J.S. (1960). Conclusion: The Political Systems of the Developing Areas. In Almond, G.A. & Coleman, J.S. (Eds.), *the Politics of Developing Areas*. Princeton: Princeton University Press.
- Coppedge, M. & Reinicke, W.H. (1990). Measuring Polyarchy. *Studies in Comparative International Development*, 25(1), p 51–72.
- Coppedge, M., Gerring, J., Altman, D., Bernhard, M., Fish, S., Hicken, A., Kroenig, M., Lindberg, S.I., McMann, K.M., Paxton, P., Semetko, H.A., Skaaning, S.E., Statin, J. & Teorell, J. (2011). Conceptualizing and Measuring Democracy: A New Approach. *Perspectives on Politics*, 9(02), p. 247-267.
- Coppedge, M., Gerring, J., Lindberg, S.I., Skaaning, S.E. & Teorell, J. (2015). V-Dem Comparisons and Contrasts with Other Measurement Projects. Göteborg: V-Dem Institute.
- Coppedge, M., Gerring, J., Knutsen, C.H., Lindberg, S.I., Teorell, J., Altman, D., Bernhard, M., Fish, M.S., Glynn, A., Hicken, A., Lührmann, A., Marquardt, K.L., McMann, K., Paxton, P., Pemstein, D., Seim, B., Sigman, R., Skaaning, S.E., Staton, J., Wilson, S., Cornell, A., Gastaldi, L., Gjerløw, H., Ilchenko, N., Krusell, J., Mechkova, V., Medzihorsky, J., Pernes, J., von Römer, J., Stepanova, N., Sundström, A., Tzelgov, E., Wang, Y.t., Wig, T. & Ziblatt, D. (2019). V-Dem [Country-Year/Country-Date] Dataset v8. *Varieties of Democracy (V-Dem) Project*. Göteborg: V-Dem Institute. Ontleend op 5 oktober 2018 van <https://www.v-dem.net/en/data/data-version-9/>.
- Cutright, P. (1963). National Political Development: Its Measures and Analysis. *American Sociological Review*, 28, p. 253-254.
- Dahl, R.A. & Lindblom, C. (1953). *Politics, economics, and welfare*. New York: Harper and Brothers.
- Dahl, R.A. (1971). *Polyarchy: Participation and Opposition*. New Haven: Yale University Press.
- de Tocqueville, A. (1986) [1835]. *De la démocratie en Amérique (Tome 1): Les grands thèmes*. Parijs: Folio Histoire.
- Deschouwer, K. & Hooghe, M. (2011). *Politiek: een inleiding in de politieke wetenschappen*. Den Haag: Boom Lemma.
- Diamond, L. (Ed.) (1999). *Developing democracy. Toward consolidation*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

- Diamond, L. (2008). The Democratic Rollback. *The Resurgence of the Predatory State*. *Foreign Affairs*, 87(2), p. 36-48.
- Diamond, L. (2015). Facing up to the Democratic Recession. *Journal of Democracy* 26(1), p. 141-155.
- Diamond, L., Plattner, M.F. & Walker, C. (Eds.) (2016). *Authoritarianism Goes Global*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Doorenspleet, R. (2000). Reassessing the Three Waves of Democratization. *World Politics*, 52(3), p. 384-406.
- Economist Intelligence Unit. (2019). Democracy Index 2018. Londen: EIU. Ontleend op 10 oktober 2018 van https://www.eiu.com/public/topical_report.aspx?campaignid=Democracy2018.
- Elkins, Z. (2000). Gradations of Democracy? *Empirical Tests of Alternative Conceptualizations*. *American Journal of Political Science*, 44(2), p. 293-300.
- Eloff, M. & Ziaja, S. (2018). Method Factors in Democracy Indicators. *Politics and Governance*, 6(1), p. 92-104.
- Erdmann, G. (2011). Decline of democracy: Loss of quality, hybridisation and breakdown of democracy. In Erdmann, G. & Kneuer, M. (Eds.), *Regression of democracy?*, ZfVP, Special Issue 1, p. 21-50. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Fisher, J. (2018). Book Review: *Authoritarianism Goes Global: The Challenge to Democracy*. *South African Journal of International Affairs*, 25(3), p. 440-442.
- Freedom House. (2019). Freedom in the World 2019. Freedom House. Ontleend op 1 oktober 2018 van <https://freedomhouse.org/content/freedom-world-data-and-resources>.
- Fukuyama, F. (1989). The End of History? *The National Interest*, 16, p. 3-18.
- Furetière, A. (1690). *Dictionnaire universel, contenant généralement tous les mots françois tant vieux que modernes, et les termes de toutes les sciences et des arts (français)*. Den Haag: Leers, A. & Leers, R.
- Gastil, R.D. (1978). *Freedom in the World: Political Rights and Civil Liberties*. New York: Freedom House.
- Gastil, R.D. (1991). The Comparative Survey of Freedom: Experiences and Suggestions. Inkeles, A. (Ed.) *On Measuring Democracy: Its Consequences and Concomitants*, p. 115-144. New Jersey: University of New Brunswick Press.
- Gates, S., Hegre, H., Jones, M.P. & Strand, H. (2006). Institutional Inconsistency and Political Instability: Polity Duration, 1800-2000. *American Journal of Political Science*, 50(4), p. 893-908.
- Geddes, B. (1999). What do we know about democratization after twenty years? *Annual Review of Political Science*, 2, p. 115-144.
- Giley, B. (2010). Democratic Triumph, Scholarly Pessimism. *Journal of Democracy*, 21(1), p. 160-167.
- Hadenius, A. (1992). *Democracy and Development*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hadenius, A. & Teorell, J. (2005). Assessing Alternative Indices of Democracy. *Concepts and Methods Working Papers 6 (IPSA)*.
- Hadenius, A. & Teorell, J. (2007). Pathways from Authoritarianism. *Journal of Democracy*, 18(1), p. 143-56.
- Haynes, J. (2018). The people vs. democracy. *Why our freedom is in danger and how to save it*, by Yascha Mounk. Democratization.
- Hewitt, C. (1977). The Effect of Political Democracy and Social Democracy on Equality in Industrial Societies: A Cross-National Comparison. *American Sociological Review*, 42, p. 450-464.
- Högström, J. (2013). Does the Choice of Democracy Measure Matter? *Comparisons between the Two Leading Democracy Indices, Freedom House and Polity IV*. *Government and Opposition*, 48(2), p. 201-221.
- Huntington, S.P. (1991). Democracy's Third Wave. *The Journal of Democracy*, 2(2), p. 12-34.
- Illing, S. (2017). Fareed Zakaria made a scary prediction about democracy in 1997 — and it's coming true. *Democracy is rising, but not the good kind*. Vox Media: Vox. Ontleend op 4 maart 2019 van <https://www.vox.com/conversations/2017/1/18/14250364/democracy-liberalism-donald-trump-populism-fareed-zakaria-europe-fascism>.

- Inkeles, A. (Ed.) (2006). *On Measuring Democracy: Its Consequences and Concomitants*. New Brunswick en Londen: Transaction Publishers.
- Jakli, L., Fish, M.S. & Wittenberg, J. (2018). A Decade of Democratic Decline and Stagnation. In Haerpfer, C., Inglehart, R. & Welzel, C. (Eds.). *Democratization*. Second Edition, p. 268-284. Londen: Oxford University Press.
- Karatani, K. (2017). *Isonomia and the Origins of Philosophy*. Durham: Duke University Press.
- Lefebvre de Beauvray, P. (2009) [1770]. *Dictionnaire Social Et Patriotique: Ou Precis Raisonne De Connoissances*. Whitefish: Kessinger Publishing Co.
- Lerner, D. (1958). *The Passing of Traditional Society*. Glencoe: Free Press.
- Levitsky, S. & Way, L.A. (2002). The Rise of Competitive Authoritarianism. *Journal of Democracy*, 13(2), p. 51-66.
- Levitsky, S. & Way, L.A. (2015). The Myth of Democratic Recession. *Journal of Democracy*, 26(1), p. 45-58.
- Levitsky, S. & Ziblatt, D. (2018). *How Democracies Die*. New York: Crown.
- Lindberg, S.I., Coppedge, M., Gerring, J. & Teorell, J. (2014). V-Dem: A New Way to Measure Democracy. *Journal of Democracy*, 25(3), p. 159-169.
- Lipset, S.M. (1959). Some Social Requisites of Democracy. *American Political Science Review*, 53, p. 69-105.
- Lührmann, A. & Lindberg, S.I. (2019). A third wave of autocratization is here: what is new about it? *Democratization*.
- Lust, E. & Waldner, D. (2015). *Unwelcome Change: Understanding, Evaluating and Extending Theories of Democratic Backsliding*.
- Mackie, G. (2009). Schumpeter's Leadership Democracy. *Political Theory*, 37(1), p. 128-153.
- Marshall, M., Gurr, T. and Jagers, K. (2016). *POLITY™ IV PROJECT Political Regime Characteristics and Transitions, 1800-2015 Dataset Users' Manual*. Wenen: Center for Systematic Peace. Ontleend op 1 oktober 2018 van <http://www.systemicpeace.org/inscrdata.html>.
- Mechkova, V., Lührmann, A. & Lindberg, S.I. (2017). How Much Democratic Backsliding? *Journal of Democracy*, 28(4), p. 162-169.
- Medearis, J. (2001). *Joseph Schumpeter's Two Theories of Democracy*. Cambridge: Harvard University Press.
- Merkel, W. (2010). Are Dictatorships Returning? *Revisiting the 'Democratic Rollback' Hypothesis*. *Contemporary Politics*, 16(1), p. 17-31.
- Møller, J. & Skaaning, S.E. (2013). The Third Wave: Inside the Numbers. *Journal of Democracy*, 24(4), p. 97-109.
- Montesquieu, C.d.S. (1973) [1748]. *De l'esprit des lois*. Parijs: Garnier.
- Morlino, L. (2009). Are there hybrid regimes? Or are they just an optical illusion? *European Political Science Review*, 1(2), p. 273-296.
- Morris, I. (2010). *Why the West Rules – for Now. The Patterns of History, and What They Reveal About the Future*. New York: Farrar, Straus and Giroux.
- Muller, E.N. (1988). Democracy, Economic Development, and Income Inequality. *American Sociological Review*, 53, p. 50-68.
- Munck, G.L. & Verkuilen, J. (2002). Conceptualizing and Measuring Democracy: Evaluating Alternative Indices. *Comparative Political Studies*, 35(5), p. 4-34.
- Næss, A., Christophersen, J.A. & Kvalo, K. (1956). *Democracy, Ideology, and Objectivity*. Oxford: Basil Blackwell.
- Paxton, P. (2000). Women's Suffrage in the Measurement of Democracy: Problems of Operationalization. *Studies in Comparative International Development*, 35(3), p. 92-110.
- Pemstein, D., Meserve, S.A. & Melton, J. (2010). Democratic Compromise: A Latent Variable Analysis of Ten Measures of Regime Type. *Political Analysis*, 18, p. 426-449.
- Plattner, M.F. (2016). *Is Democracy in Decline? Democracy & Society*, 13(1), p. 1-28. Washington D.C.: Georgetown University Press.
- Przeworski, A., Alvarez, M., Cheibub, J.A. & Limongi, F. (1996). What Makes Democracies Endure? *Journal of Democracy*, 7(1), p. 39-55.
- Przybylski, W. (2018). Can Poland's Backsliding Be Stopped? *Journal of Democracy*, 29(3), p. 52-64.

- Rosanvallon, P. (2009). Democratic Universalism as a Historical Problem. *Constellations*, 16(4), p. 539-549.
- Schedler, A. (2002). The Menu of Manipulation. *Journal of Democracy*, 2, p. 36-50.
- Schedler, A. (2012). Judgment and measurement in political science. *Perspectives on Politics*, 10(1), p. 21-36.
- Scheuerman, W.E. (1999). *Carl Schmitt: The End of Law*. Lanham: Rowman and Littlefield.
- Schmitter, P.C. (2015). Crisis and Transition, but Not Decline. In Diamond, L., Plattner, M.F. & Walker, C. (Eds). *Democracy in Decline? A Journal of Democracy Book*, p. 39-57. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Schumpeter, J.A. (1992) [1942]. *Capitalism, Socialism and Democracy*. London & New York: Routledge.
- Skaaning, S.E. (2011). Democratic Survival or Autocratic Revival in Interwar Europe. *A Comparative Examination of Structural Explanations*. In Erdmann, G. & Kneuer, M. (Eds), *Regression of democracy?*, ZfVP, Special Issue 1, p. 247-65. Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften.
- Skaaning, S.E. (2018). Different Types of Data and the Validity of Democracy Measures. *Politics and Governance*, 6(1), p. 105-116.
- Steiner, N.D. (2014). Comparing Freedom House Democracy Scores to Alternative Indices and Testing for Political Bias: Are US Allies Rated as More Democratic by Freedom House? *Journal of Comparative Policy Analysis: Research and Practice*.
- Tomini, L. & Wagemann, C. (2017). Varieties of contemporary democratic breakdown and regression: A comparative analysis. *European Journal of Political Research*, 57(3), p. 687-716.
- Treisman, D. (2018). Is Democracy in Danger? A Quick Look at the Data. *Prepared for the conference on "Democratic Backsliding and Electoral Authoritarianism"*. New Haven: Yale University.
- Vanhanen, T. (1990). *The Process of Democratization: A Comparative Study of 147 States, 1980-88*. New York: Crane Russak.
- Walker, C. (2015). The New Containment: Undermining Democracy. *World Affairs*, 178(1), p. 42-51.
- Whitehouse, B. (2012). The force of action: Legitimizing the coup in Bamako, Mali. *Africa Spectrum*, 47(2-3), p. 93-110.
- Zakaria, F. (1997). The Rise of Illiberal Democracy. *Foreign Affairs*, 76(6), p. 22-43.